

Wapentrafieken in de regio van de grote meren.

Aan IPIS, vzw werd gevraagd een studie te maken over de problematiek van de illegale wapentrafieken in de regio van de grote meren, en de repercussies voor het Belgisch buitenlands beleid.

Aansluitend bij de politieke actualiteit werd de kwestie van de licentie verstrekt door het Waals Gewest aan New Lachaussée voor de levering van een productielijn voor munitie in Tanzania als concreet voorbeeld nader onderzocht.

Het rapport kwam tot stand op basis van een desktop-studie en een fact finding missie. Het onderzoek nam een aanvang op 1 mei en het rapport werd voltooid op 16 juni 2005.

Onderzoeksteam: Didier Verbruggen, Peter Danssaert, Johan Peleman & Tomas Baum

Inhoud

Gebruikte afkortingen:.....	3
1. De proliferatie van SALW	4
1.1. De regionale context.....	4
1.2. Statelijke actoren in het gebied van de Meren	6
2. Case studie aangaande Tanzania.....	11
2.1 Methodologie	11
2.2 De SALW-problematiek in Tanzania.....	12
2.3 De Nairobi Declaration en het Nairobi Protocol. NFP en NAP.....	13
2.4 Tanzaniaanse wetgeving inzake SALW.....	14
2.5 Harmonisering van de wetgeving.....	16
2.6. Defensie, defensie-industrie en de nieuwe wetgeving	17
2.7. Bemerkingen omtrent de Tanzaniaanse SALW-wetgeving:.....	18
2.8. Interview met Mr. Mchomvu	19
2.9. Productiecapaciteit van Mzinga en binnenlandse behoefte aan munitie.....	25
2.10. Waarom een Belgisch bedrijf?	28
2.11. Risico van afwending.....	29
3. Een inschatting van de diplomatieke context	33
3.1. Toelichting methodologie:	33
3.2. Resultaten Bevraging	33
4.1. Context: exportlicentie en condities.....	37
4.2. Concrete aanbevelingen	38
Bijlage 1	40
A. Defence and security in Tanzania	40
B. Defence industry in Tanzania	40
C. Mzinga Corporation.....	41
D. SALW circulation in Tanzanian population.....	42
E. Imports/exports/transits of SALW and ammunition to/from Tanzania.....	42
F. Legislation and regulations regarding SALW in Tanzania.....	43
Bijlage 2.....	44
Bijlage 3.....	46

Gebruikte afkortingen:

ANC: Armée National Congolaise
APC: Armée Populaire Congolaise
APPG: All Party Parliamentary Group on the Great Lakes Region and Genocide Prevention
DCI: Director of Criminal Investigation
DDR: Disarmament, demobilisation and reintegration
EAPCCO: Eastern Africa Police Chiefs Committee
EU: European Union
FAPC : Forces Armées du Peuple Congolais
FARDC: Forces armées de la République du Congo
FDD : Forces pour la Défense de la Démocracie
FNI : Front des Nationalistes et Intégrationnistes
FDLR : Forces démocratiques de libération du Rwanda
FIPI : Front pour l'Intégration et la Paix en Ithuri
FLC : Front de Liberation de Congo
FNL ; Forces nationales de libération
FPDC : Forces Populaires pour la Démocratie au Congo
FPR : Front pour la Réconciliation et Paix
FRPI : Front de Résistance Patriotique de l'Ituri
GRIP : Groupe de la Recherche et d'Information sur la Paix et la Sécurité
LRA : Lord' s Resistance Army
MLC : Mouvement de libération du Congo
MONUC : Mission de l'Organisation des Nations Unies en République Démocratique du Congo
NAP: National Action Plan
NFP: National Focal Point
Nato : North Atlantic Treaty Organisation
NL: New Lachaussée
ONUB : United Nations Operation in Burundi
PUSIC: Parti de l'unité et la sauvegarde de l'intégrité du Congo
RCD: Rassemblement congolais pour la démocratie
RCD-ML: Rassemblement congolais pour la démocratie-Mouvement de Liberation
RCD-N : Rassemblement congolais pour la démocratie-National
RDF: Rwandan Defence Forces
SALW: small arms and light weapons. Het Engelse akroniem voor 'kleine en lichte wapens' wordt in dit verslag onvertaald gelaten.
SANDF: South African National Defence Force
SAPS: South African Police Service
SANDF: South African National Defence Force
TANAPA: Tanzania National Parks
TDPF: Tanzanian People's Defence Force
TPD: Tous pour la Paix et le Developpement
UCPD: Union des Congolais pour la paix et la Democratie
UNAMSIL : United Nations Mission in Sierra Leone
UNMEE : UN Mission in Ethiopia and Eritrea
UPC: Union des patriotes congolais
UPC-K : Union des patriotes congolais- Kisembo
UPC-L : Union des patriotes congolais- Lubanga
UPDF: Ugandan People's Defence Forces

1. De proliferatie van SALW

1.1. De regionale context.

Het noordoostelijke deel van de Democratische Republiek Congo (DRC) lijdt al ettelijke jaren onder de gevolgen van gewapend conflict. Diverse actoren spelen hierin een -vaak bedenkelijke - rol. In 1996 vielen Rwandese en Oegandese troepen Congo binnen, in de nasleep van deze acties wordt de positie van Mobutu onhoudbaar en wordt Laurent Kabila de nieuwe Congolese leider. Waar deze bij het uitbreken van de oorlog in 1996 kan rekenen op de militaire steun van Rwanda, Oeganda en Angola, keren Rwanda en Oeganda zich in 1998 tegen Kabila. De *Rwandan Defence Forces* (RDF) en de *Ugandan People's Defence Forces* (UPDF) bezetten grote stukken van Oost-Congo. Kinshasa roept op zijn beurt de hulp in van Angola, Namibië en Zimbabwe.¹ Op een gegeven moment is Tanzania aanwezig met 720 soldaten te Kamina (Katanga). Deze worden in augustus 1999 door Zuid-Afrika ontzet.² Maar Tanzania zou, volgens *Africa Confidential*, in het conflict een veel grotere en vaak te weinig belichte rol hebben gespeeld (zie infra). In Kigali wordt - met financiële ondersteuning van de Rwandese overheid - het *Rassemblement congolais pour la démocratie* (RCD) opgericht dat later controle over de Kivus zal verwerven.³ Gezien de rol van verschillende landen in dit conflict, spreekt men hier niet geheel onterecht over Afrika's Eerste Wereldoorlog⁴.

De internationale gemeenschap weet een regeling voor machtsdeling uit te werken en deze door te drukken bij de verschillende partijen (Sun City in april 2002.). Later wordt er een globaal en inclusief vredesakkoord ondertekend, wat resulteert in de vorming van een overgangsregering op 30 juni 2003. De regering in Kinshasa wordt evenwel getekend door zwakheid en opportunisme: er is bovendien weinig animo voor de geplande verkiezingen⁵. De confrontaties in het noordoosten zijn mede het gevolg van het gebrek aan controle door de centrale overheid. Er is een compleet gebrek aan goed bestuur en lokale entrepreneurs en krijgsheren - nauw aanleunend bij de buurlanden- vullen het ontstane machtsvacuüm op. Mouterijen, schermutselingen, en algemene onrust zijn schering en inslag in het oosten van de DRC. Het uitblijven van de beloofde verkiezingen omwille van logistieke en politieke redenen maakt de situatie op middellange termijn zeer explosief.

Ondanks de vredesakkoorden die in deze periode tussen de DRC en Rwanda op 30 juli 2002, en de DRC en Oeganda op 6 september 2002 gesloten worden, blijft de regio dus instabiel. Verschillende rebellenbewegingen in Oost-Congo blijven steun ontvangen van hun respectieve patrouilles in Kampala, Kigali én Kinshasa. Het in juli 2003 ingestelde VN wapenembargo, gericht op de pacificering van de provincies Noord- en Zuid-Kivu en de regio rond Ituri, heeft de toestroom van wapens en munitie geen halt kunnen toeroepen. Ook de voortdurende aanwezigheid van gewapende dissidenten uit buurlanden in Oost-Congo zorgt

¹ Voor steun uit Zimbabwe, Namibië en Angola S/2001/357; Zimbabwe (Avient Air) S/2002/1146; Namibië zie: *Arms flows in eastern DR Congo – report pursuant to Security Council Res. 1533 (para12)*, All Party Parliamentary Group on the Great Lakes Region and Genocide Prevention (APPG), September 2004, London.

² *Annual report 1998/1999*, Department of Defence, South Africa.

³ S/2001/357.

⁴ <http://archives.cnn.com/2000/WORLD/africa/01/24/un.congo.02/>

⁵ *The Congo's Transition Is Failing: Crisis in the Kivus*, ICG Africa Report N°91, 30 March 2005

voor verdere spanningen. Diezelfde buurlanden buiten interne tegenstellingen binnen de Congolese rebellenbewegingen verder uit om een voet binnen de deur te houden. De regering in Kinshasa tracht op haar beurt via lokale rebellenbewegingen een invloed te doen gelden.

De wens om Congo's natuurlijke rijkdommen te controleren blijft één van de onderliggende motoren van dit conflict. Allianties in het Grote Meren gebied zijn hierdoor bijzonder vluchtig. Toen Rwanda en Oeganda officieel hun strijdkrachten terugtrokken, respectievelijk in 2002 en 2003, werd het machtsvacuüm door de verschillende rebellenbewegingen opgevuld. De rebellen maken nuttig gebruik van de geografische uitgestrektheid van Oost-Congo, de poreuze grenzen, het onherbergzame karakter van de regio, de vele waterwegen en het gebrek aan effectieve controle over het luchtruim door de reguliere autoriteiten in Kinshasa om wapens en munitie aan te voeren. In Ituri, en Noord- en Zuid-Kivu alleen bevinden zich ongeveer 170 luchthavens, landingsbanen en geïmproviseerde landingsbanen. Controle wordt bemoeilijkt door het veelvuldige gebruik van valse vliegtuig-identificatienummers, het overtreden van internationale luchtvaartregels, afwijkende vluchtplannen, opgave van foutief bedrijfsadres of bedrijfsnaam...⁶

Verder is het belangrijk om te vermelden dat de economische activiteiten in het oosten van DRC voornamelijk afgestemd zijn op Bujumbura, Kampala, en Kigali. Rwanda en Oeganda vormen belangrijke overslagplaatsen voor een hele reeks goederen, inclusief wapens en munitie, vanwege hun centrale ligging: (a) nabijheid tot de Kivus en Ituri, en (b) ze zijn hecht verbonden via straat-, spoor- en waterwegen met Kenia en Tanzania. Netwerken van statelijke en niet statelijke actoren die in wisselende allianties een welbegrepen eigenbelang nastreven, creëren een complexe dynamiek. De proliferatie van kleine en lichte wapens is een centrale component in deze ontwikkelingen.

Voor een uitgebreide toelichting aangaande proliferatie van SALW in de regio van de Grote Meren verwijzen wij naar het rapport getiteld '*Arms flows in eastern DR Congo – report pursuant to Security Council Res. 1533 (para12)*' dat IPIS samenstelde voor de All Party Parliamentary Group on the Great Lakes Region and Genocide Prevention (APPG) in september 2004. Volgend uittreksel is in deze bijzonder relevant:

“A significant portion of the DRC's eastern border is defined by Central Africa's Great Lakes: Lake Albert (150 kilometres in length), Lake Edward (65 kilometres), Lake Kivu (89 kilometres) and Lake Tanganyika (670 kilometres). They are unmonitored and information obtained during the course of the research indicates that these lakes are used extensively for smuggling arms and ammunition. Illicit activities range from illegal fishing to gun running. None of the states bordering these lakes have sufficient assets to monitor them. Most rebel and militia groups in Kivu and Ituri control territory adjacent to the water, making the lakes integral to arms-trafficking. Moreover, sophisticated watercraft and landing sites are not necessary for the shipment of light weapons. Some of the more important shipment points include arms transfers from Uganda across Lake Albert to Kasenye and Tchomia, in an area currently controlled by PUSIC, and from Rwanda across Lake Kivu to towns such as Goma and Bukavu via Idjwi Island. The use of these lakes appears to be similar to smuggling from Tanzania and Burundi across Lake Tanganyika. Kalemie, Baraka and Uvira are the suspected initial destination of arms supplies. Arms and ammunition destined for Mayi Mayi groups and other militias operating in Kivu also pass through the Tanzanian port of Kigoma, located on the eastern shore of Lake Tanganyika. According to a recent study by the Belgian research institute GRIP, the arms are offloaded in small ports on the Congolese side of the

⁶ APPG, September 2004; S/2004/551; S/2005/30; *Peace as an interlude to re-arm in the eastern DRC*, te verschijnen Amnesty International (AI) rapport.

lake – such as Dine, Ubwari, Hewa Bora, and Moba – where they are collected by Mayi Mayi delegates. The origin and delivery routes of the arms remain unclear, but Tanzania, China and several countries in eastern Europe have been cited as possible sources by Mayi Mayi officials interviewed by GRIP.”⁷

1.2. Statelijke actoren in het gebied van de Meren

Democratische Republiek Congo

Bij het uitbreken van de oorlog in 1996 kon Laurent Kabila rekenen op de militaire steun van Oeganda, Rwanda, en Angola. Tijdens de oorlog in 1998 keerden Oeganda en Rwanda zich tegen Kabila. Kinshasa riep daarop de hulp in van Angola, Namibië en Zimbabwe.⁸ Kinshasa zocht vnl. haar wapens in Oost-Europa, met name de Tsjechische Republiek.⁹ In juni 2003 nam een overgangsregering van nationale eenheid het bestuur over Congo op zich. De volgende voormalig strijdende partijen werden opgenomen in de overgangsregering: het MLC, RCD-Goma, RCD-ML, RCD-N, en de Maï-Maï. Eén van de taken van deze overgangsregering is het oprichten van een eenheidsleger, de FARDC. Geen eenvoudige zaak, getuige hiervan de talloze schermutselingen, munitierijen, deserties, en wisselende allianties in Oost-Congo.¹⁰

- (a) *Mai-Mai*, zijn lokale Congolese milities die zijn opgericht als reactie op de agressie van de andere gewapende partijen. Midden 2003 hebben de Maï-Maï wapens en munitie uit Lubumbashi ontvangen.¹¹ GRIP wijst ook op wapenleveringen vanuit Kolwezi, en wapensmokkel vanuit Tanzania.¹² Onderdelen van de Maï-Maï zijn ondertussen ook in het Congolese eenheidsleger¹³ opgenomen. Sommigen van deze ex-Maï-Maï opereren, aldus de VN expertengroep, op eigen houtje en vormen allianties met FDLR en FNL.¹⁴
- (b) Het *RCD-mouvement de libération* (RCD-ML) en haar militie, *Armée populaire congolaise* (APC), zijn ontstaan uit het RCD (het huidige RCD-Goma). Zij werden aanvankelijk door Oeganda ondersteund en opereren in Noord-Kivu. In de eerste helft van 2003 heeft RCD-ML grote hoeveelheden wapens uit Kinshasa ontvangen.¹⁵
- (c) Het *Mouvement de libération du Congo* (MLC) van Jean-Pierre Bemba is gesitueerd in de provincies Equateur en Orientale, en werd oorspronkelijk door Oeganda ondersteund (zie *infra*). Sinds het MLC werd opgenomen in de overgangsregering is deze groep haar positie in Oost-Congo aan het verstevigen, hoogstwaarschijnlijk in

⁷ APPG, September 2004.

⁸ Zie ondermeer: A. FATAU-MUSAH & N. THOMPSON, *Over a Barrel: Light Weapons and Human Rights in the Commonwealth*, Commonwealth Human Rights Initiative, London, 1999 : blz. 151 e.v.; voor steun uit Zimbabwe, Namibië en Angola S/2001/357; Zimbabwe (Avient Air) S/2002/1146; Namibië zie: *Arms flows in eastern DR Congo – report pursuant to Security Council Res. 1533 (para12)*, All Party Parliamentary Group on the Great Lakes Region and Genocide Prevention (APPG), September 2004, London.

⁹ APPG, September 2004; te verschijnen AI rapport.

¹⁰ S:2005/30; te verschijnen AI rapport.

¹¹ UN Panel confidential report, oktober 2003.

¹² C. Nasibu Bilali, *Qui arme les Maï-Maï ?*, , GRIP, 2004.

¹³ Forces armées de la République du Congo (FARDC).

¹⁴ S/2005/30.

¹⁵ Te verschijnen AI rapport.

anticipatie van een mogelijk falen van het vredesproces. Gedurende 2004 vonden enkele onregelmatige vluchten te Gbadolite (Equateur)¹⁶ en Beni¹⁷ plaats.

- (d) *Forces démocratiques de libération du Rwanda* (FDLR). Coalitie van Hutus uit het voormalige Rwandese leger (FAR) en de *interahamwe*. Aanwezig in Noord- (Walikale, Rutshuru...) en Zuid-Kivu (Walungu...). Volgens de VN expertengroep ontvangen ze wapens van het Congolese leger.¹⁸ De aanwezigheid van FDLR wordt door Rwanda aangewend om haar inmenging in Congo te rechtvaardigen.
- (e) *Forces nationales de libération* (FNL) Burundese Hutu-rebellenbeweging. Zou wapens ontvangen van elementen uit het Congolese leger.¹⁹

Oeganda

Sinds 1987 is Oeganda, in het noorden, verwickeld in een oorlog met het LRA, *Lord's Resistance Army*. Oeganda beschuldigt Soedan ervan het LRA ondersteunen, maar Oeganda wordt op haar beurt door Khartoem beschuldigd de opstand in Zuid-Soedan te ondersteunen. Kampala breidt sinds 2000 haar wapenarsenaal uit met wapens uit Slowakije, Rusland, China en Israël²⁰. Kampala vormt één van de hoofdrolspelers in het Congolese drama. De *Ugandan People's Defence Forces* (UPDF) bezetten grote stukken van Oost-Congo en UPDF officieren en zakenmensen vonden hun weg naar Congo's natuurlijke rijkdommen. Het VN expertenpanel omschrijft dit als een gedecentraliseerd netwerk met als hoofdfiguren onder meer lt.-gen. Salim Saleh, maj.-gen. James Kazini, kol. Noble Mayombo, Sam Engola, ...²¹ Toen Oeganda in 2003 al haar troepen terugtrok werd het machtsvacuüm snel door de pro-Oegandese milities opgevuld.

Dadelijk na de invasie werden er door Kampala nauwe betrekkingen aangeknoopt met verscheidene rebellenbewegingen. Verschillende Congolese rebellenbewegingen werden door Oeganda ondersteund. Sommigen ontvangen nog steeds steun vanuit Kampala.²²

- (a) Het *Mouvement de libération du Congo* (MLC) mocht in de beginfase van het conflict veel Oegandese steun genieten. In 2001 werden enkele vliegtuigen, die vlogen tussen Oeganda en MLC gebied, met een onbekend registratienummer waargenomen. Beide vliegtuigen hoorden toe aan Victor Bout²³, een notoire spilfiguur in internationale illegale wapenhandel.
- (b) *Forces armées du peuple congolais* (FAPC), heeft zich van het UPC afgescheurd, staat onder leiding van Jérôme Kakwavu en is de militaire vleugel van de *Union des congolais pour la paix et la démocratie* (UCPD). De groep is actief in het noordoosten van Ituri, en leunt nauw aan bij het FPDC. In juli 2003 onderschepte het RCD-ML te

¹⁶ APPG rapport, September 2004.

¹⁷ S/2005/30.

¹⁸ Meerbepaald soldaten van de 10e Militaire Regio van het FARDC (S/2005/30).

¹⁹ S/2005/30.

²⁰ Te verschijnen AI rapport.

²¹ S/2002/1146.

²² <http://hrw.org/english/docs/2005/01/13/uganda9862.htm>.

²³ D. DRAULANS, *Handelaar in oorlog*, Atlas, 2003; te verschijnen AI rapport.

Beni een vliegtuig met wapens voor het FAPC aan boord.²⁴ De wapens zijn afkomstig van de Oegandese wapenfabriek te Nyakasongola.²⁵

- (c) *Front des nationalistes et intégrationnistes* (FNI), een pro-Lendu militie uit Ituri onder leiding van Floribert Ndjabu. Het FNI heeft zijn basis nabij de goudafzettingen te Mongbwalu. Het FNI en UPC hebben hevig gevochten om Mongbwalu. Heeft tezamen met het UPDF gedurende 2003 gezamenlijke militaire operaties uitgevoerd.²⁶
- (d) *Front pour l'intégration et la paix en Ituri* (FIPI), een coalitie opgericht eind 2002 met steun van Oeganda als tegengewicht voor het UPC. Bestond uit FNI, PUSIC en FPDC. Volgens Amnesty heeft het UPDF wapens verdeeld aan het FIPI voordat de Oegandezers zich terugtrokken uit Congo.²⁷ Sommige facties binnen het FIPI hadden midden-2003 nauwe banden met Oegandese officieren, terwijl andere facties steun ontvingen van het RCD-ML.²⁸
- (e) *Forces Populaires pour la Démocratie au Congo* (FPDC), werd opgericht eind 2002. Kreeg steun van Oeganda.
- (f) *Front de Résistance Patriotique de l'Ituri* (FRPI), Lendu militie, hun basis is ten zuiden van Bunia. Nauw verbonden met het FNI.
- (g) *Parti de l'unité et la sauvegarde de l'intégrité du Congo* (PUSIC), een Hema beweging gesitueerd in zuidoost-Ituri. Opgericht begin 2003 uit UPC dissidenten. Ontvingen gedurende 2003 financiële en logistieke steun van Oeganda.²⁹
- (h) *RCD-national* (RCD-N), onder leiding van Roger Lumbala. Gesitueerd in de omgeving van Watsa (Orientale provincie).
- (i) *UPC-Kisembo* (UPC-K), is afgescheurd van het UPC eind 2003, en staat onder leiding van Floribert Kisembo.
- (j) *Front de libération du Congo* (FLC), was een coalitie van MLC en RCD-ML facties op aanraden van Oeganda. Deze coalitie zou niet lang hebben standgehouden.

Rwanda

Een andere belangrijke speler in het Congolese conflict is Rwanda. In 1998 keerde Kigali zich tegen Laurent Kabila. Eenheden van de *Rwandan Defence Forces* (RDF) vielen Oost-Congo binnen. In Kigali werd met financiële ondersteuning van de Rwandese overheid het *Rassemblement congolais pour la démocratie* (RCD) opgericht dat controle over de Kivus verwierf.³⁰ RCD-Goma heeft via haar administratie mijnbouwconcessies verleend aan buitenlandse actoren.³¹ Het RCD kreeg oorspronkelijk steun van zowel Oeganda als Rwanda, maar door onenigheid tussen beide landen viel ook het RCD-Goma uiteen in verschillende fracties. De grootste fractie, RCD-Goma, wordt momenteel door Azarias Ruberwa geleid. De

²⁴ APPG, September 2004.

²⁵ Te verschijnen AI rapport.

²⁶ *The Curse of Gold*, HRW, 2005.

²⁷ *Democratic Republic of Congo – Ituri*, Amnesty International, October 2003.

²⁸ Te verschijnen AI rapport.

²⁹ Te verschijnen AI rapport; UN Panel confidential report, October 2003.

³⁰ S/2001/357.

³¹ S/2001/1072; S/2001/357.

militaire vleugel is het *Armée nationale congolaise* (ANC). Rwanda heeft steeds ontkend dat het RCD-Goma heeft ondersteund, maar dit wordt door ooggetuigen en de VN op verschillende punten tegengesproken. Amnesty International wijst erop dat soldaten van de *Rwandan Defence Forces* hebben meegevochten met of een leidinggevende functie hadden in het ANC en dat wapens uit Rwanda hun weg naar het RCD-Goma hebben gevonden.³² Volgens de VN had de notoire wapentrafikant Victor Bout goede contacten met Rwanda.³³ Zijn vliegtuigen werden onder meer voor het vervoer van mineralen, soldaten en militair materieel gebruikt.³⁴ In het laatste kwartaal van 2004 zijn hardliners uit het RCD-Goma begonnen met het bewapenen van de rwandofone bevolking, vnl. via de NGO *Tous pour la paix et le développement* (TPD).³⁵ Rwanda is ook begonnen zich te herbewapenen. Kigali heeft bijvoorbeeld een grote hoeveelheid wapens en munitie uit Albanië (2002-2003) en Bosnië (2004) ontvangen.³⁶ Bovendien heeft Rwanda op 5 juli 2004, een militair samenwerkingsakkoord met Zuid-Afrika afgesloten. Beide landen beloven elkander te ondersteunen “*in the procurement of military equipment*”³⁷.

De Hema beweging *Union des patriotes congolais* (UPC) (UPC-L)³⁸, is ontstaan uit het RCD-ML. Ze staat momenteel onder leiding van Thomas Lubanga en is te situeren in Zuid-Ituri. Ze werden oorspronkelijk door Oeganda gesteund, maar met de verovering van Bunia in 2002 door haar gewapende vleugel, *Front pour la réconciliation et paix* (FPR), is deze groep nauwer bij Rwanda en RCD-Goma gaan aanleunen en richtte ze zich tegen het RCD-ML en het FLC. Volgens de Verenigde Naties werd het UPC door RDF officieren ondersteund. Een enorme hoeveelheid wapens is sinds september 2002 vanuit Rwanda naar het UPC verscheept.³⁹ Amnesty beweert dat sinds het UPC Bunia is kwijtgeraakt Rwanda's steun voor het UPC is teruggeschoefd.

Burundi

Burundi zat gedurende decennia in een interne strijd verwickeld. Eind 2003 tekende de belangrijkste rebellenbeweging *Forces pour la défense de la démocratie* (FDD) een wapenstilstandsverdrag. Op 5 juni 2005 werden de eerste vrije verkiezingen sinds 1993 georganiseerd. Volgens recente verslagen zou het FDD de grote winnaar van de verkiezingen zijn.⁴⁰ Op 15 mei 2005 ondertekenden Bujumbura en de *Forces nationales de libération* (FNL) een wapenstilstandsverdrag te Dar es Salaam.⁴¹ Beide partijen beschuldigen elkaar ondertussen van schending van de wapenstilstand.⁴² De ontwikkeling vertoont nog steeds een gunstig verloop, maar indien de situatie opnieuw zou escaleren, vormt de proliferatie van SALW een probleem.

³² Voor een uitgebreide uiteenzetting over recente feiten zie: *Peace as an interlude to re-arm in the eastern DRC*, te verschijnen Amnesty International (AI) rapport.

³³ S/2001/357.

³⁴ S/2002/1146; APPG rapport, September 2004.

³⁵ Te verschijnen AI rapport; Voor Serufuli zie ook: APPG, September 2004, London.

³⁶ Te verschijnen AI rapport.

³⁷ ‘South African, Rwandan military pact’ uit *Jane's Defence Weekly*, 28 July 2004.

³⁸ Sinds de afscheuring van de UPC-K factie staat het UPC ook bekend als UPC-L.

³⁹ UN Panel confidential report, October 2003.

⁴⁰ ‘Burundi’ uit *Jeune Afrique*, n° 2318, 12-18 juin 2005.

⁴¹ *Rebel FNL, government officials begin ceasefire talks*, IRIN, 10 June 2005.

⁴² *Talks with rebel group adjourned*, IRIN, 15 June 2005.

Tanzania

Tanzania vormt, aldus een VN expertenpanel, “een strategische doorvoer route”.⁴³ Hoewel Tanzania in 1994 een unilateraal wapenembargo tegen Burundi had afgekondigd stellen we vast dat in 1996 Tanzaniaanse militairen een Chinees wapentransport doorheen het land naar Burundi hebben geëscorteerd.⁴⁴ Een grote hoeveelheid wapens afkomstig uit Oost-Europa en Noord-Korea en bestemd voor Oeganda arriveerde tussen oktober 1998 en januari 1999 te Dar es Salaam. Volgens sommigen was Rwanda i.p.v. Oeganda de mogelijke eindgebruiker.⁴⁵ In oktober 2001 werden de regionale autoriteiten door lokale veiligheidsbeambten ingelicht dat Mwanza werd gebruikt om wapens in het land te smokkelen.⁴⁶ Een vliegtuig afkomstig uit Oekraïne met bestemming Angola had in oktober 2001 een tussenlanding te Mwanza gemaakt. Tanzaniaanse ambtenaren vonden aan boord wapens die niet op het cargomanifest waren aangegeven. De veiligheidsdiensten in Dar es Salaam werden onmiddellijk op de hoogte gebracht. Onder druk van hooggeplaatste personen in Dar es Salaam moest het vliegtuig worden vrijgegeven. De woordvoerder van de betrokken luchtvaartmaatschappij verklaarde dat in Angola “*all the cargo declared for delivery*” werd uitgeladen.⁴⁷ Wat gebeurde er met de wapens die niet op het cargomanifest werden vermeld? Volgens de *East African* was Mwanza “*the conduit for arms smuggled into countries affected by civil strife by arms dealers from Europe, Asia and the Middle East.*”⁴⁸ Overheidsbronnen in Dar es Salaam verklaarden aan de krant dat de luchthaven van Mwanza een populaire route vormt voor wapenhandelaars om hun waren naar de Grote Meren regio te smokkelen.⁴⁹

Deze opsomming heeft tot doel de actualiteit van de SALW problematiek te illustreren. Een benadering van de vanuit de betrokken landen in de regio toont dat het begrip ‘network war’ een complexe dynamiek van actie en reactie omvat.

⁴³ S/2001/1072; zie ook: A. FATAU-MUSAH and N. THOMPSON (eds.), *Op. cit.*: blz. 150.

⁴⁴ A. FATAU-MUSAH and N. THOMPSON (eds.), *Op. cit.*: blz. 146, 148, en voetnoot 31 (blz 158).

⁴⁵ ‘Uganda buys arms’ uit *Post of Zambia*, 2 February 1999.

⁴⁶ ‘Dar Officials Accused of Abetting Arms Racket’ uit *The East African*, 24 June 2002.

⁴⁷ *Ripe for Reform: Stemming Slovakia’s Arms Trade with Human Rights Abusers*, HRW, February 2004.

⁴⁸ *East African*, 24 June 2002.

⁴⁹ *East African*, 24 June 2002; zie ook te verschijnen AI rapport.

2. Case studie aangaande Tanzania

2.1 Methodologie

De voorliggende studie kadert in het bredere onderzoekswerk van IPIS. In casu werd een desk top studie aangevuld met een missie ter plaatse. Tijdens zijn voorbereidend onderzoek identificeerde IPIS een aantal domeinen die tot verdere analyse noopten om tot een inschatting te komen inzake de opportuniteit van de toekenning van een exportlicentie voor de transfer van munitiemachines van NL naar Mzinga Factory in Morogoro, Tanzania. IPIS stelde ter voorbereiding van de missie een comprehensieve lijst op van de factuele gegevens die nodig zijn om die inschatting te kunnen maken (zie bijlage1), deze vragenlijst werd aangehouden als referentie tijdens het onderzoek. Teneinde zoveel mogelijk relevante informatie te verzamelen, hield IPIS een aantal vraaggesprekken tijdens zijn missie ter plaatse.

- * **Mr. Dominic Hayuma:** interviews op 30/05/2005 en 04/06/2005. Het tweede vraaggesprek vond plaats in het bijzijn van dhr. Jakkie Potgieter (zie verder). Functies: Senior Assistant Commissioner of Police, Coordinator NFP & Commanding Officer, Arms Management Division & Central Arms Registry. Hayuma is de drijvende kracht achter het NFP.
- * **Mr. Adadi Rajabu:** interview op 31/05/2005. Rajabu is Chairman van het National Focal Point (NFP) en Director of Criminal Investigation bij de Tanzaniaanse politie.
- * **Mr. Bernard Mchomvu:** interview op 01/06/2005. Permanent Secretary of the Ministry of Defence.
- * **Mr. Solomon Kahuta:** interview op 01/06/2005. Lid van het NFP waar hij de dienst Customs and Excise vertegenwoordigt. Tax Investigation Officer.
- * **Ms. Sahel:** interview op 02/06/2005. Lid van het NFP als vertegenwoordigster van het Ministry of Justice and Constitutional Affairs. State Attorney.
- * **Mr. Emmanuel Mallya:** interview op 02/06/2005. Lid van het NFP waar hij de civiele maatschappij vertegenwoordigt. Chairman of the Centre for Peace and Economic Development (Cepede). Cepede is de enige middenveldorganisatie vertegenwoordigd in het NFP.
- * **Mr. Mahimbo Kaoneka:** Executive Chairman of the Tanzania Human Rights Foundation.
- * **Mr. Jakkie Potgieter:** interviews op 04/06/2005 (dubbelinterview met Hayuma) en 05/06/2005. Potgieter is Director Arms Management Programme van de Zuid-Afrikaanse NGO SaferAfrica en Project Manager for the Tanzania National Action Plan (NAP: zie verder) on Arms Management. In die laatste hoedanigheid staat hij onder contract met de Tanzaniaanse overheid en de Europese Commissie
- * **The East African:** IPIS sprak met verschillende journalisten van dit gezaghebbende weekblad op diverse tijdstippen gedurende de missie.

Het NFP is voorstander van de geplande transfer van New Lachaussée naar Mzinga Factory. De informatie die de leden van het NFP en Mr. Mchomvu aan IPIS verstrekten kunnen door deze appreciatie gekleurd zijn. Directe en indirecte argumenten met betrekking tot de transfer zullen in dit verslag aan een kritische analyse onderworpen worden.

De geschetste positie van de geïnterviewden geldt ook voor Mallya van Cepede dat de civiele maatschappij bij het overheidsorgaan NFP vertegenwoordigt. Zonder de integriteit van Mallya in twijfel te trekken, dient hier opgemerkt dat zijn organisatie niet de graad van onafhankelijkheid ten opzichte van de overheid bezit, die men vanuit een Europees governance perspectief zou verwachten. Mallya is een succesvol zakenman en deelt zakelijke belangen met Hayuma als partner in een grote zuivelboerderij⁵⁰.

Cepede beheert ook het netwerk van Tanzaniaanse NGO's die de SALW-problematiek (zie verder) in hun programma opnemen en centraliseert als zodanig de SALW-werking van de civiele maatschappij in Tanzania. De "monopolistische" positie van Cepede leidt ongetwijfeld tot een hogere efficiëntie, maar maakt het ook moeilijk vanuit de civiele maatschappij standpunten te vernemen die niet stroken met die van Cepede. Hier dient aan toegevoegd dat in Tanzania de SALW problematiek voor weinig NGO's een centraal aandachtspunt is.

De missie van IPIS werd onmiddellijk gevolgd door een bezoek aan Tanzania van een delegatie van de Waalse regering. IPIS acht het zeker niet uitgesloten dat zijn missie heeft bijgedragen tot een bijstelling en verscherping van de argumentatie ten gunste van de transfer bij de gesprekspartners die de Waalse delegatie heeft ontmoet. In dat verband denkt IPIS in de eerste plaats aan zijn interview met Mchomvu (zie verder). De vragen die IPIS wilde stellen, werden aan het begin van dat interview nauwkeurig genoteerd (ze werden evenwel niet systematisch beantwoord). IPIS acht het daarom een nuttige oefening om na te gaan of de Waalse delegatie Mchomvu of andere vertegenwoordigers van het Tanzaniaanse leger heeft ontmoet, en zoja, om de bevindingen van de Waalse delegatie met die van IPIS te vergelijken.

2.2 De SALW-problematiek in Tanzania.

Sinds zijn onafhankelijkheid in 1961 bleef Tanzania van grootschalige interne conflicten gespaard. In de regio van de Grote Meren geldt het land als een pool van stabiliteit. Toch heeft het land in sommige regio's te kampen met een ernstig probleem inzake de proliferatie van SALW en munitie. De Tanzaniaanse overheid wijt dat probleem aan de conflicten die het afgelopen decennium Rwanda, Burundi en de DRC hebben geteisterd. Die westerse buurlanden van Tanzania hebben gemeenschappelijke grenzen met Tanzania over een afstand van respectievelijk 217, 451 en 459 km. De porositeit van die grenzen is een genoegzaam gekend gegeven en is het gevolg van een gebrek aan de mankracht en middelen die vereist zijn om ze afdoende te bewaken⁵¹.

De Tanzaniaanse overheid wijst de aanwezigheid van 450.000 Burundese en 153.000 Congolese vluchtelingen aan die westelijke grenzen aan als de voornaamste oorzaak van de proliferatie van SALW in Tanzania⁵². De vluchtelingenkampen in de regio's Kigoma aan het Tanganyika Meer en Kagera aan het Victoria Meer zijn in die visie de bron van het probleem. Ook de steeds toenemende SALW-gerelateerde criminaliteit in het land en de illegale

⁵⁰ Interview met Hayuma op 30/05/2005. Mallya staat aan het hoofd van een expeditiebedrijf.

⁵¹ Voor een recente *case* ivm wapensmokkel van Tanzania naar Burundi en de DRC, zie : C. NASIBU BILALI, *La persistance du trafic d'armes de Tanzanie vers la RDC et le Burundi*, GRIP, 29 avril 2005 ; interview met Solomon Kahuta op 01/06/2005

⁵² <http://www.cia.gov/cia/publications/factbook/geos/tz.html>

trafieken van SALW naar de buurlanden worden door de Tanzaniaanse overheid aan de vluchtelingen toegeschreven⁵³.

Een bredere analyse toont dat het SALW probleem echter geen exclusieve aangelegenheid van vluchtelingen is. Een recente terreinstudie identificeert naast Kigoma en Kagera ook de regio Morogoro als probleemgebied inzake de proliferatie van SALW⁵⁴. Morogoro ligt in het oosten van het land, op 200 km van de hoofdstad Dar es Salaam en heeft geen vluchtelingenkampen. Bovendien circuleren er in Tanzania nog vuurwapens die dateren van de oorlog met Oeganda eind jaren '70 en van de tijd (vanaf midden jaren '60) waarin Tanzania trainingskampen herbergde voor vrijheidsstrijders uit Mozambique, Angola, Namibië en Zuid-Afrika⁵⁵.

De SALW en munitie die circuleren in Tanzania zijn op te delen in twee hoofdcategorieën: industrieel vervaardigde en "huisgemaakte". Die laatste staan bekend als de zogenaamde 'Gobore'. Ze worden vervaardigd in lokale ateliers en het bezit ervan werd tot enkele jaren geleden aangemoedigd door de overheid in het kader van het *people's militia programme*⁵⁶. Naar schatting circuleren er honderdduizenden van in het land. De Gobore vuren drie kalibers van munitie af: 12 "gauge shotgun rounds" (het merendeel), 7.62 x 51 mm en 7.62 x 39 mm⁵⁷. De 12 "gauge shotgun rounds" en de "propellant" zouden te koop zijn in de winkels van Mzinga Corporation maar ook bij tussenhandelaren⁵⁸.

Het aantal vuurwapens in civiel bezit onder licentie bedraagt 85.000⁵⁹. Militaire munitie en wapens zijn overvloedig aanwezig in het illegale circuit van de regio's Kigoma en Kagera⁶⁰. De AK-47 is het meest courante van die wapens⁶¹. De meest recente schatting (1999) van het aantal illegale vuurwapens in civiel bezit bedraagt tussen 0,5 en 1 miljoen⁶².

2.3 De Nairobi Declaration en het Nairobi Protocol. NFP en NAP.

Vanuit haar bezorgdheid om de kwalijke gevolgen die de proliferatie van SALW heeft voor de binnenlandse en regionale veiligheid, heeft de Tanzaniaanse natie verschillende internationale, regionale en sub-regionale protocols, verklaringen en verdragen onderschreven⁶³: het UN Protocol against the Illicit Manufacturing of and Trafficking in Firearms, Their Parts and Components and Ammunition; het UN Programme of Action to Prevent, Combat and Eradicate the Illicit Trade in SALW in all its Aspects; Bamako Declaration on an African Common Position on the Illicit Proliferation, Circulation and

⁵³ Interview met Mchomvu op 01/06/2005.

⁵⁴ C. JEFFERSON & A. URQUHART, *The impact of small arms in Tanzania. Results of a country survey*, Monograph No 70, March 2002, ISS.

⁵⁵ Ongepubl. doc. Cepede: *The Tanzania National Action Plan*, p.2.

⁵⁶ Interview Potgieter op 05/06/2005. Zie ook: Interview met Mchomvu;

<http://allafrica.com/stories/printable/200504060122.html>

⁵⁷ Interview Potgieter op 05/06/2005.

⁵⁸ Dubbelinterview Potgieter en Hayuma op 04/06/2005.

⁵⁹ Interview met Hayuma op 30/05/2005.

⁶⁰ Interview met Potgieter op 05/06/2005.

⁶¹ zie bv. Guardian 12/02/2005: MPs want refugees kicked out

<http://209.183.227.156/ipp/guardian/2005/02/12/32313.html>

⁶² http://www.research.ryerson.ca/SAFER-Net/regions/Africa/Tan_SR03.html

⁶³

<http://www.saferafrika.com/DocumentsCentre/Conferences/SaferAfrica/Continental/TanzaniaMay2002/Speeches/NPOATanzHayuma.asp>

Trafficking of Small Arms and Light Weapons; SADC Protocol on the Control of Firearms, Ammunition, and Other Related Materials; de Nairobi Declaration on the problem of the proliferation of illicit small arms and light weapons in the Great Lakes Region and the Horn of Africa; het Nairobi Protocol for the Prevention, Control and Reduction of Small Arms and Light Weapons in the Great Lakes Region and the Horn of Africa.

In het gebied van de Grote Meren zijn in de strijd tegen SALW de Nairobi Declaration en het Protocol de richtinggevende verdragen. Het in de Kenyaaanse hoofdstad gevestigde Nairobi Secretariat coördineert op regionaal niveau de implementatie van de verdragen. In het licht van dit verslag is het belangrijk te vermelden dat het Nairobi Protocol munitie opneemt in zijn definitie van kleine wapens (art.1 Definitions), waardoor alle artikels van het Protocol ook op munitie van toepassing zijn⁶⁴. Dat is bijvoorbeeld niet het geval in het vermelde SADC Protocol.

Ter implementatie van de vermelde verdragen werd in 2001 het Tanzaniaanse National Focal Point (NFP) opgericht. Het NFP is het centrale orgaan dat op nationaal niveau de implementatie van de Nairobi verdragen coördineert. Het is een overheidscomité met 21 leden die 11 ministeries en departementen vertegenwoordigen. Diezelfde ministeries en departementen zijn ook vertegenwoordigd in de National Defence and Security Council. De civiele maatschappij wordt in het NFP vertegenwoordigd door het Centre for Peace and Economic Development (Cepede)⁶⁵.

Alle projecten inzake de implementatie van de vermelde verdragen zijn vastgelegd in het Tanzaniaanse National Action Plan for Arms Management and Disarmament (NAP). De uitvoering ervan begon op 1 februari 2002. Momenteel zit het in zijn tweede fase, de eindfase is voorzien voor augustus 2008. De Tanzaniaanse overheid steunt voor de implementatie van het NAP in grote mate op de know-how, actieve participatie en fondsen van de Zuid-Afrikaanse NGO SaferAfrica. De fondsen voor het uitvoeren van het NAP zijn afkomstig van DFID en de Europese Commissie⁶⁶.

2.4 Tanzaniaanse wetgeving inzake SALW

De huidige Tanzaniaanse wetgeving aangaande SALW is verspreid over diverse wetteksten. De belangrijkste daarvan zijn:

1. Armament Control Act n°1: 1991
2. Arms and Ammunition Act n°2: 1991
3. National Security Act n°3: 1970

Volgens Sahel, Hayuma en Potgieter is het huidige Tanzaniaanse legislatieve instrumentarium volstrekt ontoereikend om de gewenste controle, preventie en reductie van SALW te bewerkstelligen. De redenen die de ondervraagden aanhalen zijn de volgende:

⁶⁴ <http://saferAfrica.org/DocumentsCentre/Nairobi-Protocol.asp>

⁶⁵

<http://www.saferAfrica.org/DocumentsCentre/Conferences/SaferAfrica/Continental/TanzaniaMay2002/3Agenda.asp>

⁶⁶ Interview met Potgieter op 05/06/2005.

1. Een adequate wetgeving aangaande de SALW problematiek dient deze in al zijn aspecten te adresseren. In de bestaande wetteksten worden talloze aspecten gerelateerd aan de SALW problematiek echter niet gedekt.
2. Behalve in de bovenvermelde wetteksten worden talloze SALW-gerelateerde aspecten in een hele reeks andere wetten behandeld. De huidige gefragmenteerde situatie wordt op het executieve niveau weerspiegeld door de verdeling van SALW-gerelateerde bevoegdheden over verschillende ministeries. Zo is bijvoorbeeld het Ministry of Natural Resources bevoegd voor praktijken van stroperij. De bevoegdheid aangaande explosieven ressorteert onder het Ministry of Energy. De defensie-industrie wordt gereguleerd door het Ministry of Defence, terwijl SALW voor civiel gebruik onder de bevoegdheid van het Ministry of Home Affairs valt. De douane maakt dan weer deel uit van de Tax Revenue Authority (TRA), een administratief orgaan dat onder de bevoegdheid valt van het Ministry of Finance. Er is daarom volgens de ondervraagden dringend nood aan een harmonisering van de bestaande wetgeving en aan één centraal beleidsorgaan dat de exclusieve bevoegdheid heeft over het brede domein van SALW-gerelateerde kwesties.
3. De Arms and Ammunition Act n° 2 van 1991 is de voornaamste wet inzake de controle van SALW in Tanzania⁶⁷. Die Act zou dus het wetgevende instrument bij uitstek moeten zijn voor ordehandhavers om de SALW-problematiek op een effectieve wijze aan te pakken. Aan de betreffende Act zijn echter volgens de ondervraagden nooit regelgevende directieven (“regulations”) toegevoegd. Zulke directieven zijn een noodzakelijke leidraad voor ordehandhavende instanties om casussen op het terrein af te toetsen aan de wettekst. Op zich is de Arms and Ammunition Act van 1991 voor bijvoorbeeld een politieman of douanier dode letter. Potgieter en Hayuma drukken de bestaande situatie uit als volgt: “De Arms and Ammunition Act van 1991 is weliswaar bekrachtigd (enacted), maar hij is niet van kracht (in force).” Ordehandhavende instanties vallen daarom terug op de regelgevende directieven die horen bij een wet van 1955 die nooit werd ingetrokken. Die wet en de bijbehorende directieven zijn volgens Potgieter en Hayuma totaal onaangepast aan de hedendaagse realiteit. Er heerst kortom bij de ordehandhavende instanties in Tanzania een hoge mate aan verwarring omtrent het SALW-gerelateerde wetgevende kader waarbinnen zij opereren. Die situatie moet volgens de ondervraagden dringend geredieerd zodat de ordehandhavende instanties precies weten welke wettelijke bepalingen aangaande SALW zij moeten doen naleven en om hen in staat te stellen de feiten die zich voordoen op het terrein, te beoordelen op hun conformiteit aan de wet. In de woorden van Potgieter en Hayuma: “Zoals de wetgeving aangaande SALW nu is, kunnen vele ongewenste praktijken niet door de rechter bestraft worden.”

Saferworld-medewerkers Catherine Flew en Angus Urquhart voerden recentelijk een audit uit op de Tanzaniaanse wetgeving inzake de controle van kleine wapens⁶⁸. In hun analyse wordt nagegaan of en in welke mate de Arms and Ammunition Act van 1991 conform is aan de door Tanzania ondertekende regionale en internationale verdragen, inclusief het Nairobi Protocol. Volgens Sahel, die de conclusies van die studie tijdens ons interview voorgelegd kreeg, is er sinds het verschijnen ervan niets aan de wetgeving ter zake veranderd. De conclusies van de

⁶⁷ C. FLEW & A. URQUHART, *Strengthening Small Arms Control, An Audit of Small Arms Control Legislation in the Great Lakes Region and the Horn of Africa*, Saferworld & Saferworld, Feb. 2004, p. 10.

⁶⁸ *Ibidem*.

vermelde studie gelden met andere woorden tot op heden, wat Sahel woordelijk bevestigt: “Sinds die publicatie is de betreffende wet niet meer geamendeerd.”

De conclusies van de vermelde studie wijzen op een hele reeks lacunes in de Arms and Ammunition Act en verduidelijken daarmee de hierboven opgesomde kritische bemerkingen omtrent die wet⁶⁹. Zonder exhaustief te zijn, sommen we hier een aantal pijnpunten op: wapenbezit door burgers vereist een licentie maar er is geen wettelijke limiet op het aantal kleine wapens per burger; er is geen wettelijke bepaling op het handelen in kleine wapens als tussenpersoon (“brokering”); er is geen verbod op het verpanden van wapens.

De lacunes in de wetgeving dragen bij tot de proliferatie van SALW en munitie in Tanzania. Vooral het gebrek aan duidelijkheid inzake het handelen als tussenpersoon in SALW (“brokering”) heeft een sterke proliferatie tot gevolg. Officieel heet het dat enkel Mzinga Corporation en de firma Tanganyika Arms gelicenseerd zijn om onder zeer strenge voorwaarden SALW en munitie te verkopen aan civiele eindgebruikers. Het is echter zeer waarschijnlijk dat ook allerlei tussenpersonen SALW en munitie op de markt brengen⁷⁰.

2.5 Harmonisering van de wetgeving

Teneinde een harmonisering van de SALW-gerelateerde wetgeving te bewerkstelligen en de lacunes in de huidige wetgeving op te vullen, heeft het NFP een wetsontwerp opgesteld dat inmiddels naar het parlement is verzonden. Het wetsontwerp zal volgens Hayuma bovendien vergezeld worden van een document getiteld: *Best Practice Guidelines For the Implementation of the Nairobi Declaration*⁷¹. Dat document zou mee ondertekend en legaal bindend worden. Het bekrachtigen van dat wetsontwerp zou de implementatie behelzen van art. 3 van het Nairobi Protocol. Volgens Hayuma biedt de harmonisatie van de SALW-wetgeving en het invoeren van de administratieve procedures die erbij horen, de beste en enige garantie voor een verantwoord gebruik van de nieuwe productielijn in de Mzinga Factory.

Gesteld dat deze uitspraak correct is, wanneer valt de bekrachtiging van dat wetsontwerp dan te verwachten? Volgens zowel Potgieter als Hayuma zal het wetsontwerp zeker niet voor de algemene verkiezingen in oktober 2005 worden goedgekeurd. Hayuma is er wel van overtuigd dat de gewijzigde invulling van de politieke mandaten na de verkiezingen, de ondertekening van het wetsontwerp geenszins in de weg zal staan.

Hetzelfde zou gelden voor de verdere implementatie van het NAP, dat in de visie van Hayuma de sleutel biedt tot de oplossing van de Tanzaniaanse SALW-problematiek in al zijn aspecten. Hayuma verwacht bijvoorbeeld erg veel van een *grassroots* project dat op stapel staat en geïmplementeerd zou worden tegen 2007. Doel is om tot in de kleine dorpen en de townships een educatief programma aan te bieden dat de bevolking ertoe aanzet illegale wapens in te leveren. Het project zou beginnen in de gevaarlijke grensregio van Kigoma/Kagera waar de SALW-problematiek het meest acuut is. Zelfs de notoire porositeit van Tanzania's grenzen zou onder meer door die betrokkenheid van de civiele maatschappij geredieerd worden: “Onze grenzen kunnen niet gecontroleerd worden door de politie en het leger. Dat kan alleen met medewerking van de lokale gemeenschappen. Samen met EAPCCO, een permanent coördinatie-comité, legale en training sub-comités en operationele

⁶⁹ *Ibidem*, p. 10-12.

⁷⁰ Dubbelinterview Potgieter en Hayuma op 04/06/2005.

⁷¹ Ongepubl. Doc.

standaardprocedures gaan we die grenzen onder controle krijgen. “I cannot see how we can not control our borders.”

De Tanzaniaanse overheid zou een financieel engagement genomen hebben in de implementatie van dat NAP, een engagement dat volgens Potgieter een noodzakelijke voorwaarde is om de verwezenlijkingen van het NAP ook te consolideren in de toekomst: “Als je een comprehensief controlesysteem op SALW wil, dan moet er een nationaal plan zijn om de controlecapaciteit te verwezenlijken. De Tanzaniaanse overheid heeft zulke beleidslijn uitgestippeld. Dat is een essentieel punt om de continuïteit van de verwezenlijkingen van het NAP te verzekeren. Afhankelijkheid van externe donoren zou de bestending van onze projecten ondergraven. Want als de externe geldkraan dicht gaat, is alles natuurlijk afgelopen.”

Dat de Tanzaniaanse autoriteiten na de verkiezingen of in een latere toekomst met hun schaarse middelen liever andere noden zouden delgen, is volgens Hayuma niet plausibel: “Het politieke engagement in de bestrijding van SALW is voor de lange termijn en de verkiezingen zullen daar niets aan veranderen. Overigens zullen ongeveer 70 % van de huidige mandatarissen opnieuw zetelen in onze parlementaire en executieve organen.”

2.6. Defensie, defensie-industrie en de nieuwe wetgeving

De machines die New Lachaussee zou leveren, zijn bestemd voor Mzinga Factory in de regio Morogoro. Mzinga Factory maakt deel uit van Mzinga Corporation en is eigendom van de Tanzaniaanse staat. Mzinga Corporation valt, zoals bepaald door de Ordinance Act, onder de exclusieve bevoegdheid van het Tanzania Ministry of Defence and National Service en maakt deel uit van de Tanzaniaanse militaire infrastructuur. In 1972 werden in Mzinga Factory machines van Chinese makelij geïnstalleerd voor de productie van munitie van 7.62 x 39 mm kaliber. Die munitie kan onder meer gebruikt worden voor het meest courante aanvalsgeweer (assault rifle) bij de Tanzaniaanse strijdkrachten, namelijk de Kalashnikov model AK-47 van 7.62 mm kaliber.

Mzinga Corporation vervaardigt en verkoopt 12 bore shotgun munitie (jachtpatronen) en explosieven voor civiel gebruik. Daarnaast importeert en verkoopt het ook civiele vuurwapens en munitie. De Tanzaniaanse overheid benadrukt dat dit gebeurt onder zeer stringente voorwaarden en procedures van licensiëring. De verkooppunten van Mzinga Corporation bevinden zich in Morogoro, Dar es Salaam, Arusha en Shinyanga.

Volgens Potgieter is het binnen de huidige legislatieve context volstrekt onverantwoord om de geplande transfer te laten doorgaan. De huidige wetgeving die de werking van de Mzinga Factory dient te reguleren, vertoont op een aantal essentiële punten lacunes die opgevuld dienen te worden door het nieuwe wetsontwerp dat het NFP naar het parlement heeft verzonden. Een aantal van die lacunes zijn de volgende:

1. Er is geen onafhankelijk orgaan dat de defensie-industrie controleert.
2. Er is geen onafhankelijk orgaan dat transfers van en handel in militaire wapens en munitie controleert.
3. Er zijn geen wettelijke bepalingen aangaande het merken en traceren van militaire munitie.

Hier dient aan toegevoegd dat de autoriteiten verantwoordelijk voor de defensie-industrie in het algemeen en het dagelijkse beleid van Mzinga Factory in het bijzonder, nog niet de

noodzakelijke training en voorbereiding gekregen hebben om hen in staat te stellen hun toekomstige verplichtingen, zoals gestipuleerd in het Nairobi Protocol, naar behoren te vervullen. Een factor die het risico van afwending van Mzinga-munitie substantieel verhoogt, is de afwezigheid bij de bevoegde autoriteiten van de capaciteit om de bestaande en toekomstige stock te beheren en om de transfers/export ervan te laten verlopen op een manier die strookt met de vereisten van het Nairobi Protocol.

Het voorliggende wetsontwerp (cfr. 2.3.2) zal volgens Hayuma en Potgieter de zopas opgesomde lacunes en risicofactoren op adequate wijze adresseren. Een van de stipulaties in de ambitieuze legislatieve démarche van het NFP mag bepaald revolutionair genoemd worden: volgens Hayuma zou het NFP het enige beleidsorgaan worden bevoegd voor SALW in al zijn aspecten, inclusief munitie geproduceerd voor militair gebruik door Mzinga Factory. Het Tanzaniaanse defensie- en veiligheidsapparaat, dat geen traditie kent van parlementaire controle, zou daardoor zijn bevoegdheden inzake SALW en gerelateerde munitie afstaan⁷².

Het begeleidende document *Best Practice Guidelines* bevat daarenboven gedetailleerde bepalingen aangaande o.a. stockbeheer, import/export/transfers/transit van SALW, merken/traceren/handel in SALW. In het document zijn ook details te vinden aangaande de oprichting en samenstelling van een adviesorgaan dat volgens Potgieter en Hayuma het bovenvermelde ontbreken van een externe controlerende instantie op de defensie-industrie zal remediëren. Dat *SALW Advisory Committee* zou naast de *National Chief of Police* bestaan uit 7 leden, waaronder een aantal onafhankelijke experts, de NFP coördinator en 2 vertegenwoordigers van de civiele maatschappij. Dat comité zou volgens Potgieter en Hayuma ook toezien op het verantwoorde gebruik van de geplande nieuwe productielijn in Mzinga Factory.

Bij die bewering moeten we toch meteen de bedenking plaatsen dat de bevoegdheid van dat comité niet verder gaat dan het verstrekken van advies. Dat staat te lezen in volgende zin uit de betreffende tekst⁷³: “The committee should be an advisory committee only, and should be utilised by the minister as such.” Desalniettemin moet men er volgens Hayuma en Potgieter van uitgaan dat dit comité garant zal staan voor een rationeel en gezond beheer van de defensie-industrie.

2.7. Bemerkingen omtrent de Tanzaniaanse SALW-wetgeving:

1. Hayuma, Potgieter en Sahel zijn het erover eens dat de huidige wetgeving geen geschikt kader biedt voor een effectieve bestrijding van de Tanzaniaanse SALW-problematiek. Een ambitieus en comprehensief wetsontwerp werd ingediend om de bepalingen van het Nairobi Protocol om te zetten in nationale wetgeving, en zodoende de Tanzaniaanse ordehandhavers en rechterlijke macht te voorzien van een geschikt juridisch instrument.
2. Inzake de geplande transfer van machines voor munitieproductie naar Mzinga, geldt een soortgelijke vaststelling: alleen het nieuwe wetsontwerp biedt op legislatief vlak de nodige garanties om de geplande productie te conformeren aan de verplichtingen waartoe de Tanzaniaanse staat zich heeft verbonden door het ondertekenen van het Nairobi Protocol.

⁷² M. BAREGU, ‘Parliamentary Oversight of Defence and Security in Tanzania’s Multiparty Parliament’ in *Guarding the Guardians*, Pretoria, Institute for Security Studies 2004, p.36.

⁷³ Ongepubl. Doc: *Best Practice guidelines for the implementation of the Nairobi Declaration*, p. 5.

3. Aangaande het al of niet goedkeuren van dat wetsontwerp door het parlement hebben we geen andere zekerheid dan de overtuiging van Hayuma dat het tot wet zal verheven worden. Het tijdstip van goedkeuring bevindt zich volgens Hayuma en Potgieter in elk geval niet voor de algemene verkiezingen van oktober aanstaande. In dit verband dient het volgende te worden opgemerkt: het Nairobi Protocol werd door Tanzania ondertekend op 21 april en heeft het laatste stadium van ratificatie, namelijk de neerlegging van het ratificatiedocument op het Nairobi Secretariat, nog steeds niet bereikt.
4. Een andere vraag die momenteel onbeantwoord blijft, is ook of, en zo ja welke, amendementen aan het wetsontwerp zullen toegevoegd worden.
5. Gesteld dat het wetsontwerp ongeschonden door het parlement raakt, dan is de volgende vraag die zich opdringt: welke garantie is er dat de nieuwe wet ook effectief zal nageleefd worden?
6. Een essentieel element om die vraag te beantwoorden, is een inschatting van de toekomstige capaciteit van de ordehandhavende macht om de nieuwe wet te doen naleven. Zulke inschatting vergt een analyse van de huidige capaciteit (zie: Het risico van afwending).
7. Op het niveau van Mzinga Factory geldt uiteraard dezelfde bemerking: zijn de verantwoordelijken van en medewerkers in de productie-eenheid (nu en in de toekomst) gecapaciteerd om te voldoen aan de stringente eisen zoals geformuleerd in de vermelde *Best Practice Guidelines*?
8. Punt 5 tot 7 dienen ingepast te worden in een ruimere analyse van het risico van afwending van de munitie die zal voortvloeien uit de geplande productielijn. (zie: 2.11.)

2.8. Interview met Mr. Mchomvu

Dat het afstaan van SALW-gerelateerde bevoegdheden en het toestaan van externe controle op SALW-gerelateerde praktijken bij het leger verre van een evidente kwestie is, blijkt uit het gesprek dat IPIS had met de heer Bernard Mchomvu, de permanente secretaris van het Ministerie van Defensie in Tanzania. Dat interview kwam tot stand dankzij de voorspraak van Hayuma, die Mchomvu aan IPIS aanwees als “incontournabele” gesprekspartner. De reden daarvoor is onder meer dat de general manager van Mzinga Factory onder Mchomvu’s rechtstreeks bevel staat.

Uit het interview met Bernard Mchomvu blijkt dat deze de verwickelingen in het dossier NL/Mzinga opvat als een in vraag stellen van de soevereiniteit en onafhankelijk van de Tanzaniaanse natie. Mchomvu maakt het daarom ook heel duidelijk dat hij het niet op prijs stelt dat het Belgische Ministerie van Buitenlandse Zaken het nodig vond IPIS te mandateren om nog bijkomende vragen te stellen na het bezoek van de Tanzaniaanse delegatie aan België. De visie van Mchomvu heeft natuurlijk haar rechten en omtrent de soevereiniteit van Tanzania hoeft geen twijfel te bestaan. Het sterk geladen soevereiniteitsdiscours van Mchomvu doet echter vrezen voor de toekomstige controle vanwege de Waalse of Belgische autoriteiten inzake het naleven van de condities van de licentie.

Beknorte weergave van het vraaggesprek:

IPIS: Wat is de huidige en geplande productiecapaciteit van Mzinga inzake 7.62x39mm en wat is de binnenlandse behoefte aan munitie van dat kaliber?

MCHOMVU: In 2001 heeft het Tanzaniaanse leger bij Mzinga 7 miljoen kogels besteld. Tot op heden kon Mzinga daar 3,2 miljoen van leveren. Op de nieuwe productielijn zal Mzinga 7 miljoen kogels per jaar kunnen produceren. Wij hebben er jaarlijks 10 miljoen nodig. Er zal dus een import blijven bestaan van 3 miljoen 7.62x39 mm kogels per jaar, al is die import geen absolute prioriteit. Ik wil me daar niet op een cijfer vastpinnen omdat het best mogelijk is dat we er een aantal jaren geen importeren. Maar als we bedreigd worden door een ander land, zullen we wel importeren. Op dit moment moet ik importeren.

IPIS: Hoe zijn die 10 miljoen kogels uit te splitsen over leger- en ordehandhavende eenheden?

MCHOMVU: De wachters van de National Parks hebben er bijvoorbeeld 1 miljoen nodig. Er zijn er nodig voor gevangenisbewakers, voor de people's militia enzovoort.

IPIS: Wie zijn die people's militia?

MCHOMVU: In Tanzania wordt iedere burger getraind door het leger om met wapens om te gaan. De Tanzanianen moeten paraat staan wanneer het nodig zou blijken. Het people's militia programme is nodig voor onze veiligheid en schept een gevoel van samenhang. Tanzania is erg groot en het leger kan niet iedereen beschermen. Het people's militia programme is ook de enige manier om de nationale eenheid te bewaren.

IPIS: Houden de verkooppunten van Mzinga een risico in voor proliferatie van de productie gepland voor de machines van NL?

MCHOMVU: Nee. Die verkooppunten worden geïnspecteerd door de politie en er zullen nooit militaire kogels verkocht worden. In België wordt ook beweerd dat Tanzania een corrupt land is waardoor die producten in verkeerde handen kunnen terechtkomen. Dat is in deze context geheel onwaar.

IPIS: Wat zijn in Mzinga Factory de procedures inzake stockbeheer en –veiligheid?

MCHOMVU: Zulke procedures zijn niet van toepassing want Mzinga heeft geen stock en zal geen stock hebben. We zullen enkel produceren op bestelling en die productie zal meteen naar leger en politie vertrekken. Die hebben hun eigen stockfaciliteiten. Wij hebben zeer adequate veiligheidsmaatregelen om diefstal in de fabriek te verhinderen. Werknemers worden bij het buitengaan gefouilleerd. Er is 24/24 u. zeer strenge bewaking. De mensen die de fabriek leiden, zijn militairen. De idee dat ze te corrumperen zijn of stelen, klopt niet.

IPIS: Is er ooit een incident van die aard gerapporteerd?

MCHOMVU: Dat is moeilijk te beantwoorden. 100 % waterdicht kan je nooit zijn, maar dat is overal zo.

IPIS: Op 14 januari 2004 werd een kogeltransport vanuit Mzinga naar Dar es Salaam beroofd (zie: 2.11.) Vorige week meldde Radio 1 dat uit een politiedepot 58 Gobores (huisgemaakte vuurwapens) die in beslag waren genomen, zijn verdwenen (zie: 2.11).

MCHOMVU: Zulke ongelukken gebeuren overal. Als dat een criterium was om niet te leveren, zou geen enkel land in aanmerking komen voor de betreffende transfer. Het zijn bovendien de vluchtelingen die dat soort problemen veroorzaken.

IPIS: Een Congolese onderzoeksjournalist meldt in een zeer recent rapport dat Mai-Mai strijders en Burundese rebellen zich in Tanzania van wapens komen bevoorraden⁷⁴.

MCHOMVU: Er zijn in Burundi enorm veel wapens. Bij gevechten ginder trekken de verslagenen over de grens naar Tanzania waar ze hun wapens dichtbij de vluchtelingenkampen verstopten. Bij die kampen worden de rebellen bevoorrad. Hetzelfde met de Congolezen. Die komen 's nachts over de grens en verstopten dan hun wapens. Die journalist verwijst naar die wapens en niet naar wapens van Tanzaniaanse eigenaars. Onze politie heeft al veel van die wapens en kogels bij in de grensstreek opgespoord en in beslag genomen. Maar onze middelen zijn beperkt. Op het Tanganyika Meer hebben wij bijvoorbeeld maar 1, heel oude, patrouilleboot. We zouden beter daar eens wat meer steun krijgen, in plaats van ons onze productie van kogels te ontzeggen. Wij kunnen die situatie niet de baas.

IPIS: Wat zal er gebeuren met de oude productielijn?

MCHOMVU: De Belgen mogen ze hebben als ze iets voor het oud ijzer geven. Ik wil van die versleten rommel af.

IPIS: Wordt ze ontmanteld?

MCHOMVU: Ja.

IPIS: Maar niet vernietigd?

MCHOMVU: Ze wordt vernietigd.

IPIS: Hoe reageert u op de geruchten over privatisering van Mzinga?

MCHOMVU: Dat is pure fabricatie. Dat zou totaal tegen onze belangen zijn. In een ontwikkelingsland kan je zo iets niet doen want dan ben je alle controle kwijt.

IPIS: Dus 100 % van de aandelen zijn in het bezit van Defensie?

MCHOMVU: Er zijn helemaal geen aandelen. Mzinga is een onderdeel van de militaire infrastructuur en de ongeveer 300 mensen die er werken, worden betaald uit het defensiebudget.

IPIS: Wordt de militaire munitie die Mzinga momenteel produceert van een merkteken voorzien?

IPIS: Dat weet ik niet, ik sta niet in de productie. Ik heb ook zulke kogels niet en heb ze nog nooit gezien. De nieuwe machine zal ze markeren en daar heb ik geen enkel probleem mee. Integendeel, zet er maar alles op wat je wil.

IPIS: waarom had prof. Sarungi, uw minister van Defensie, het in zijn budgetspeech van juni 2004 over een uitbreiding van de Mzinga-productie voor civiel gebruik?

MCHOMVU: Dat heeft niets met de Belgen te maken. Mzinga levert civiele explosieven en dat valt onder de Mining Act. We importeerden er veel maar we willen meer controle. Vandaar de uitbreiding van onze productie: die is beter te controleren.

⁷⁴ C. NASIBU BILALI, *La persistance du trafic d'armes de Tanzanie vers la RDC et le Burundi*, GRIP, 29 avril 2005

IPIS: Waarom heeft u zich tot een Belgisch bedrijf gewend voor de modernisering van uw fabriek?

MCHOMVU: Ik dacht dat België een bevriende natie was. Had ik geweten dat de Belgen er zo'n halszaak van zouden maken, dan had ik het wel elders gevraagd.

IPIS: Zijn uw motieven om zelf munitie te produceren van economische aard?

MCHOMVU: Import is duurder maar er zijn ook veiligheidsredenen. Als je afhankelijk van import, kan men je onder dwang houden ("you can be held to ransom"). Zo ben je niet zeker van je bevoorrading. En als andere landen mogen produceren, waarom wij dan niet? Het gaat tenslotte alleen maar om de modernisering van een fabriek die al meer dan 30 jaar bestaat. En die zal in elk geval plaatsvinden, Belgen of niet.

IPIS: Als de licentie wordt toegekend, wanneer gaan de machines dan in productie?

MCHOMVU: Dat weet ik niet. Dat moet je aan New Lachaussée vragen. Bij de oorspronkelijke ondertekening van het contract was de opstart gepland voor juni 2006. Nu, na al die vertragingen, weet ik niet meer naar welke datum de opstart zal verschuiven.

IPIS overhandigt Mchomvu de vragenlijst die hier is opgenomen in bijlage 1: wij hebben er alle begrip voor als u bepaalde zaken uit de lijst om veiligheidsredenen niet wenst te beantwoorden. Anderzijds zijn een aantal kwesties die in ons gesprek aan bod kwamen, zoals de inschatting van de Tanzaniaanse behoefte aan 7.62x39 mm kogels, onmogelijk te verifiëren tenzij aan de hand van betrouwbare statistische gegevens.

MCHOMVU bekijkt vluchtig de lijst: Alle vragen die relevant zijn voor dit dossier heb ik al beantwoord in een lijst van 26 vragen die ik op verzoek van de Waalse regering voor hen heb ingevuld. U kan die lijst opvragen bij de Tanzaniaanse ambassadeur in België. De andere punten uit je lijst zijn voor dit dossier niet relevant. De uitsplitsing bijvoorbeeld (hij verwijst naar deel A van Bijlage 1) van het wapenbezit van de strijdkrachten over verschillende eenheden, daar kan ik niet op antwoorden (cfr. infra)

IPIS: Zulke gegevens zijn nochtans nodig om het genoemde cijfer inzake de Tanzaniaanse behoefte aan 7.62x39 mm kogels te funderen.

MCHOMVU: Als ik aan mijn parlementariërs vertel dat ik die antwoorden gegeven heb, verklaren ze me gek.

Bemerkingen bij het interview met Mr. Mchomvu:

1. Het is evident dat de uitspraak van Mr. Mchomvu over stockbeheer en –veiligheid in Mzinga ("niet van toepassing want er zijn geen stocks") onzinnig is. Ook al produceert de fabriek enkel op bestelling, stocks zijn er altijd. Als het klopt dat de jaarlijkse productiecapaciteit van de New Lachaussée-machines 7 miljoen kogels is, dan wordt een lot van bijvoorbeeld 500.000 kogels uiteraard niet op 1 dag aan de assemblagelijijn onttrokken. Verantwoord stockbeheer is bovendien een cruciaal element om de SALW-problematiek te bestrijden. De uitspraak van Mchomvu, onder wiens bevel de general manager van de fabriek staat, roept ernstige twijfels op bij het engagement van de top van Defensie om een essentieel onderdeel inzake de beperking van het risico

van afwending te implementeren. In de *Best Practice Guidelines* wordt in grote lijnen beschreven welke procedures vereist zijn om tot een correct stockbeheer te komen⁷⁵.

2. Een van die vereisten is een effectieve planning van aankoop en productie van SALW en munitie door de bevoegde autoriteiten. Het is moeilijk te zien hoe aan die vereiste kan voldaan worden als Mchomvu niet weet wanneer de geplande productielijn operationeel zou worden.
3. Een essentieel onderdeel van een verantwoord stockbeheer is een effectief systeem van SALW- en munitie-registratie (“record-keeping”)⁷⁶. Het UN Protocol against the Illicit Manufacturing of and Trafficking in Firearms, Their Parts and Components and Ammunition bepaalt dat zulk systeem onder meer de merktekens op SALW en munitie dient te registreren⁷⁷. De *Best practice Guidelines* vermeldt dezelfde bepaling. Als stockbeheer volgens de bevelvoerder over Mzinga niet van toepassing is op de huidige en toekomstige productie in de fabriek, dan is het bijhouden van zulk register evenmin van toepassing aangezien het een onderdeel is van stockbeheer. Zonder zulk register is het markeren van munitie, een van de condities van de licentie, een zinloze onderneming. Het doel van markeren is immers om SALW en munitie die beland zijn in het illegale circuit, traceerbaar te maken. In de praktijk betekent dit voor munitie dat de producent een gegevensbestand bijhoudt waarin de lotnummers gestempeld op de kogelhulzen en de initiële ontvanger van de kogels, bijvoorbeeld een munitiedepot van het leger, terug te vinden zijn. Zo kan men bij afwending aan de hand van de merktekens op kogelhulzen nagaan waar het ongewenste lek zich heeft voorgedaan. Overigens is het beschreven systeem niet zaligmakend. Enkel de kogelhulzen worden gemarkeerd, niet de kogels zelf. Een lot kogels kan ook over verschillende initiële ontvangers verspreid worden.
4. Gegeven punt 1-3 vroeg IPIS aan Hayuma of Mchomvu wel op de hoogte is van de bepalingen in het bovenvermelde wetsontwerp en het begeleidende document *Best Practice Guidelines*. Het antwoord van Hayuma was als volgt: “Het is niet mijn taak om onze toppolitici in detail in te lichten over de inhoud van het Protocol en de wetgevende initiatieven van het NFP. Ik geef korte briefings en dus zijn ze niet van alles op de hoogte wat het NFP doet. Tegen het tijdstip dat onze wet gestemd zal worden, zullen de hoogste autoriteiten wel in detail akte genomen hebben van alle bepalingen die erin voorkomen. Het zou overigens ook best kunnen dat de Tanzaniaanse delegatie die een bezoek bracht aan de Belgische autoriteiten en waar Mr. Mchomvu deel van uitmaakte, daarom een niet geheel juiste weergave heeft gegeven van de inhoud van het Nairobi Protocol en het voorliggende wetsontwerp.⁷⁸ Maar laat me duidelijk zijn: het Protocol, het wetsontwerp en de *Best Practice Guidelines* bestrijken alle SALW en gerelateerde munitie, ook die welke eigendom is van of geproduceerd wordt door de staat, of *in casu* door Mzinga Factory. De AK-47’s

⁷⁵ Ongepubl. Doc.: Best Practice Guidelines, p. 2-10.

⁷⁶ zie bv. *Tracking Lethal Tools. Marking and Tracing Arms and Ammunition*, Amnesty International/Oxfam/Iansa, rapport van Dec. 2004, p. 7 en p. 13-15, AI Index ACT 30/022/2004; *Tracing illicit SALW ammunition. Recommendations to the UN Open-Ended Working Group on Tracing Illicit SALW for its third substantive session*, GRIP, 1st draft, 10 May, 2005.

⁷⁷ A/RES/55/255

⁷⁸ Hayuma verwijst naar het bezoek van een Tanzaniaanse delegatie aan de Belgische autoriteiten eind april 2005.

van leger en politie en de 7.62x39 mm munitie die Mzinga voor de strijdkrachten produceert, zullen dus vallen onder de nieuwe wet.”⁷⁹ In art. 6 en 8 van het Nairobi Protocol wordt inderdaad expliciet gemaakt dat het Protocol ook SALW en munitie in eigendom van de staat bestrijkt, en niet enkel illegale SALW. Het feit dat de top van het Tanzaniaanse politieke establishment op dit moment niet op de hoogte is van de concrete inhoud van het ingezonden wetsontwerp, roept ons inziens ernstige vragen op omtrent de gunstige stemming ervan. Het betekent immers onder meer dat het militaire establishment, waar Mchomvu een eminent woordvoerder van is, op dit moment niet weet dat het zijn SALW-gerelateerde bevoegdheden zal moeten afstaan aan het NFP.

5. IPIS sprak ook met Adadi Rajabu, de voorzitter van het NFP en de DCI. Helaas werd de informatie omtrent het vermelde wetsontwerp pas aan IPIS meegedeeld op zaterdag 4 juni, aan het einde van de missie dus. Daardoor kon IPIS niet verifiëren of en in welke mate de DCI op de hoogte is van de toekomstige bevoegdheden en verantwoordelijkheden van het NFP. Uit het gesprek met Rajabu blijkt in elk geval niet dat dit zo is. Wanneer IPIS het interview met Rajabu inleidt en daarbij de geplande transfer van New Lachaussee naar Mzinga Factory vermeldt, is dit het antwoord: “ U gaat best praten met de heer Mchomvu. Ik ben bang dat als ik iets over die kwestie zeg, ik hem zou tegenspreken. Het Ministerie van Defensie is bevoegd over Mzinga, mijn functie valt onder Home Affairs.” In de verdere loop van het gesprek verwijst hij IPIS telkens door naar Mchomvu wanneer het over Mzinga gaat. Het interview wordt na 10 minuten afgebroken omdat Rajabu “dringend ergens heen moet”.⁸⁰
6. Als het, zoals Mchomvu beweert, de vluchtelingen uit de DRC, Burundi en Rwanda zijn die problemen veroorzaken zoals de overval op een transport van kogels op 14 jan. 2004 (zie: Het risico van afwending), dan is het moeilijk te zien hoe de Tanzaniaanse overheid kan garanderen dat de kogels afkomstig van de geplande productielijn niet naar die westerse buurlanden zullen worden afgewend. Temeer omdat Mchomvu zelf toegeeft dat de grenzen met die landen niet onder controle zijn.

Het antwoord dat de Tanzaniaanse overheid formuleerde naar de Waalse regering werd in de analyse betrokken. Het document is getekend 9 mei 2005 en bevat de handtekening van prof. P.M. Sarungi, de Tanzaniaanse Minister For Defence and National Service. Omtrent de productie van munitie en de verkoop van vuurwapens en munitie voor civiel gebruik door Mzinga Corporation staat in het document het volgende (b, 3, ii):

(b)n°3: The Mzinga Corporation under which the Mzinga Factory is managed is a part of the military infrastructure and is wholly owned by the Government of Tanzania. Another division of Mzinga Corporation, also wholly owned by the Government of Tanzania has been given responsibilities under well considered measures to ensure tight and effective control of all types of ammunition in the country. In that respect Mzinga Corporation is licensed to do the following:

*(ii) Import and sell civilian firearms and ammunitions to **Tanzanians with license** to own non military firearms under the country’s very stringent licensing laws.*

⁷⁹ Dubbelinterview met Potgieter en Hayuma op 04/06/2005.

⁸⁰ Interview met Rajabu op 31/05/2005.

IPIS verwierf een document, opgemaakt door Cepede op 24/10/2002 (zie bijlage 3), dat gebaseerd is op een interview met de general manager van Mzinga Corporation. Daar staat het volgende te lezen:

- c. (i). Mzinga corporation is manufacturing ammunition, 12 bore for shotgun that is sold in the country. **And deliberate efforts are being made to secure markets in the neighboring countries of Kenya, Uganda, Zambia, Rwanda, Burundi, Democratic Republic of Congo and Mozambique.**

IPIS beschikt niet over informatie inzake de resultaten van de buitenlandse marketingstrategie van Mzinga Corporation na oktober 2002. Maar als Mzinga zijn civiele producten zou vermarkten in de buurlanden van Tanzania, dan zijn de eindgebruikers aldaar uiteraard niet onderworpen aan de Tanzaniaanse stringente eisen inzake licensiëring voor civiele vuurwapens en munitie. De kwestie verdient nader onderzoek. Ze wordt in elk geval nergens aangehaald in de communicaties vanwege de Tanzaniaanse overheid in het kader van het dossier NL/Mzinga die IPIS kon inkijken. Tijdens interviews met vertegenwoordigers van de overheid, haalt de Tanzaniaanse overheid haar systeem van licensiëring keer op keer aan als bewijs van haar sterke engagement inzake de controle op SALW.

2.9. Productiecapaciteit van Mzinga en binnenlandse behoefte aan munitie

Het aspect binnenlandse behoefte aan 7.62x39 mm wordt vermeld in de condities die de Waalse regering heeft gekoppeld aan de exportlicentie. *La capacité de cette ligne servira uniquement les besoins internes de la Tanzanie.* Volgens Mchomvu heeft Tanzania jaarlijks 10 miljoen 7.62x39 mm kogels nodig.

Het aantal gewapende strijdkrachten in Tanzania bedraagt 27.000 (actieve dienst)⁸¹. Gevraagd naar de getalsterkte van het Tanzaniaanse politiekorps antwoordt Hayuma dat er naar schatting 1 politiemans is voor 1.500 burgers. Het land telt 37 miljoen inwoners. Als de bewering van Hayuma klopt telt het politiekorps dus een 25.000-tal manschappen.

Omtrent de binnenlandse behoefte aan kogels van 7.62 x 39 mm kaliber geeft het Tanzaniaanse ministerie van Defensie volgende specificaties

Internal demand of the 7.62 x 39 mm cartridges is approximately 10 million rounds as follows:

- * *The Army: 7 million rounds*
- * *The Police: 1 million rounds*
- * *Prisons: 0,5 million rounds*
- * *Tanzania National Parks (TANAPA) guards (part of the police forces): 0,5 million rounds*
- * *Tanzania National Guards (Militia) training: 1 million rounds*

Kenmerkend voor dit dossier is dat een bronverwijzing of een begeleidend document dat de cijfers kan staven, ontbreekt. Over hoeveel kogels moet een soldaat minimum beschikken? Hoeveel gaan er op aan training? Wat is de strategische munitievoorraad van Tanzania?

⁸¹ *The Military Balance 2004-2005*, IISS, Oxford University Press, p. 246-247.

Gepaard gaande met bovenvermelde conditie van de licentie heeft de Waalse regering ook deze opgenomen: *La capacité de la ligne de production projetée ne sera pas supérieure à celle de l'ancienne ligne.*

Omtrent de productiecapaciteit van de oude en de geplande productielijn staat er in het document het volgende te lezen:

1. *The built capacity of the current production line of the Mzinga Factory is 7 million cartridges per year, however due to the machinery being old, the amount of actual output over the last five years has been one milion rounds only per year.*
2. *The future capacity of the production line is (120 parts per minute) or 7 million cartridges per annum as specified in the Contract (annex 1 page 37).*

Punt 1 wordt in het document noch gestaafd door verdere documentatie noch door een bronvermelding. Ter verificatie zijn details nodig inzake model en type van de huidige machines in de fabriek.

Punt 2 verwijst naar het contract tussen het Tanzaniaanse ministerie van Defensie en New Lachaussée, meer bepaald annex 1 van het contract waar alleen “Production of Cal. 7.62 x 39 mm Ball Ammunition at 120 parts per minute” vermeld wordt. Het cijfer van 7 miljoen hulzen per annum komt niet voor op de geciteerde pagina, noch elders in de geciteerde annex.

Volgens bepaalde bronnen is een van de parameters die in rekening genomen werden om aan het cijfer van 7 miljoen te komen, een 8 uur durende werkdag. De productielijn van NL dient slechts door 3 à 4 werkrachten bemand te worden. Het is dus niet moeilijk om voldoende mensen op te leiden zodat de lijn gedurende meerdere shifts per dag kan produceren.

In het rapport van Eric David staat het volgende te lezen⁸²:

Pour l'essentiel, on peut affirmer que la Tanzanie est un État démocratique, respectueux du droit international, notamment des droits et libertés fondamentaux, et ne consacrant pas des budgets excessifs aux dépenses militaires au regard de son PIB. Le dossier de fait transmis aux soussignés par la Région wallonne tend d'ailleurs à confirmer ce dernier point lorsque la firme postulante compare la production de cartouches prévues pour les besoins de l'armée tanzanienne (87 cartouches par homme et par an) avec celle existant en Belgique (300 cartouches par home et par an) et celle existant au Danemark (2400 cartouches par homme et par an) (en supposant, bien sûr, que ches chiffres sont exacts) Source : Lettre datée du 27 octobre 2004 de New La Chaussée à la ministre wallonne de la Recherche, des Technologies nouvelles et des Relations extérieures, dossier de fait transmis aux soussignés.

Volgens de geciteerde mededeling van NL aan de Waalse regering zou het Tanzaniaanse leger met andere woorden 80.460 manschappen tellen (7.000.000/87), tenzij NL onvermelde parameters buiten de berekening laat. Dat is het drievoudige van de troepensterkte van het Tanzaniaanse leger (zie boven).

IPIS verkreeg van een militair expert volgende informatie inzake de binnenlandse behoefte van Tanzania aan militaire kogels:

⁸² Ongepubl. Doc. : E. DAVID, *Avis sur la légalité de l'octroi d'une licence d'exportation d'équipements destinés à fabriquer des munitions et des produits associés en Tanzanie*, n° 48, p. 16-17.

Van het totale troepenaantal van het Tanzaniaanse leger gebruiken naar schatting 10.000 manschappen effectief een vuurwapen. Het Tanzaniaanse leger beschikt naast wapens van 7.62 x 39 mm kaliber ook over vuurwapens van ander kaliber (In het interview van IPIS met Mchomvu bevestigt deze inderdaad dat het Tanzaniaanse leger ook over vuurwapens van het type G3 beschikt). Het leger van de VS gebruikt in vredetijd 55 kogels per vuurwapen per jaar. Het Belgische leger heeft een consumptie van dezelfde grootteorde in vredetijd.

“Gebruik” dekt echter niet alle parameters inzake behoefte. Het is ook van belang te weten in welke hoeveelheden de kogels worden verpakt, hoeveel dozen een soldaat in reserve moet hebben, wat de strategische voorraad is van een land. Zoals gezegd heeft de Tanzaniaanse overheid hier geen gefundeerde statistieken over verstrekt.

Gezien alle reeds geformuleerde reserves is het duidelijk dat elke berekening inzake capaciteit en behoefte erg hypothetisch wordt. Houden we vast aan de bovenvermelde 10.000 vuurwapens in gebruik van het Tanzaniaanse leger en het productiecijfer van 7 miljoen, dan zou de NL-lijn in Mzinga Factory de vuurwapens in gebruik jaarlijks voorzien van 700 7.62 x 39 mm kogels. Dat is abstractie makend van vuurwapens van ander kaliber in gebruik van het Tanzaniaanse leger. 700 kogels per jaar is meer dan het tiendubbele van wat de legers van de VS en België jaarlijks gebruiken in vredetijd.

Het lijkt aangewezen om een vergelijkende analyse te maken met de munitiebehoefte van andere Afrikaanse legers en politiekorpsen. Binnen het korte tijdsbestek van deze studie heeft IPIS dienaangaande volgende gegevens verzameld die een aanzet kunnen vormen:

* Kenya heeft een leger (20.000 manschappen) van vergelijkbare grootte als Tanzania en telt ongeveer 35.000 police officers⁸³. Het land heeft volgens zijn National Security Minister een lokale consumptie van iets meer dan 2 miljoen militaire kogels per jaar.⁸⁴ Dat cijfer refereert naar **alle** kalibers die het Kenyaanse leger en politie gebruiken. Bovendien neemt het Kenyaanse leger deel aan internationale vredesmissies: Kenya is met ongeveer 1.700 manschappen aanwezig in Eritrea (UNMEE) en Sierra Leone (UNAMSIL)⁸⁵. Het aantal Tanzaniaanse soldaten dat deelneemt aan vredesmissies is verwaarloosbaar⁸⁶.

* De South African National Defence Force (SANDF) telt 56.000 manschappen, de South African Police Service (SAPS) 112.000⁸⁷. De jaarlijkse behoefte aan militaire kogels (**alle** kalibers) van SANDF en SAPS samen is volgens Potgieter 5 à 6 miljoen⁸⁸. Zuid-Afrika is met ruim 2.300 manschappen aanwezig in vredesmissies te Burundi (ONUB) en de DRC (MONUC)⁸⁹.

⁸³ *The Military Balance 2004-2005*, IISS, Oxford University Press, p. 236-237;

<http://www.irb-cisr.gc.ca/en/research/ndp/ref/?action=view&doc=ken42148e>

⁸⁴ Interview met de National Security Minister van Kenya, Chris Murungaru:

<http://www.nationaudio.com/News/EastAfrican/20102003/Regional/Regional35.html>.

⁸⁵ *The Military Balance 2004-2005*, IISS, Oxford University Press, p. 236-237;

⁸⁶ http://www.un.org/Depts/dpko/dpko/contributors/2005/April%202005_1.pdf: april 2005: 1 civiele politiemans; 14 militaire waarnemers; 2 soldaten.

⁸⁷ *The Military Balance 2004-2005*, IISS, Oxford University Press, p. 244;

http://www.saps.gov.za/_dynamicModules/internetsite/buildingBlocks/basePage4/BP444.asp

⁸⁸ Interview met Potgieter op 05/06/2005. Potgieter verifieerde dit cijfer in het bijzijn van IPIS telefonisch bij een van zijn contacten bij het Zuid-Afrikaanse leger.

⁸⁹ http://www.un.org/Depts/dpko/dpko/contributors/2005/April%202005_1.pdf

De voorlopige conclusie is dat een behoefte ter grootte van 10 miljoen kogels van 7.62x39 mm kaliber per jaar bijzonder hoog lijkt. IPIS beschikt op dit moment niet over informatie inzake productie en import van andere militaire munitiekalibers dan 7.62 x 39 mm in Tanzania. Mochten die productie en import bestaan, dan betekent dit dat de behoefte aan kogels in Tanzania het cijfer van 10 miljoen nog overstijgt.

Dat cijfer doet ernstige vragen rijzen omtrent de budgettaire aspecten van de Tanzaniaanse munitiebevoorrading. IPIS ziet geen objectieve redenen waarom de Tanzaniaanse overheid denkt haar schaarse middelen te moeten besteden aan 10 miljoen 7.62 x 39 mm kogels per jaar. Ook de vermeende productiecapaciteit van 7 miljoen kogels per jaar lijkt de werkelijke behoefte in Tanzania ruimschoots te overschrijden. Het contract met NL vertegenwoordigt een waarde van ruim 7 miljoen euro wat in een Tanzaniaanse context een aanzienlijk bedrag is⁹⁰. Brengen we nog eens in herinnering dat de Tanzaniaanse overheid 41 % van haar budget ontvangt van buitenlandse donoren⁹¹.

2.10. Waarom een Belgisch bedrijf?

Van verschillende bronnen viel te vernemen dat als de geplande transfer niet doorgaat, de Tanzaniaanse overheid zich zou wenden tot een leverancier in Rusland, China, India, enzovoort. O.a. Hayuma haalt dat hypothetische scenario aan als een argument ten gunste van de transfer. Hij zegt in dat verband het volgende: “Ik vermoed dat Tanzania de machines in België wilde kopen omdat dat land bij besprekingen in verband met SALW in de UN, meer op de lijn van Tanzania zit dan landen als Rusland, China of de VS, die zich kanten tegen het vastleggen van hoge standaarden in internationale afspraken omtrent de contraproliferatie van SALW. Als Tanzania zich tot die landen wendt, dan zijn er geen garanties gekoppeld aan de licentie, zoals die van het markeren van munitie.”

Nochtans is Mr. Hayuma ervan overtuigd dat het bovenvermelde wetsontwerp en de *Best Practice Guidelines* zullen gestemd worden en noemt hij het Nairobi Protocol “de enige leidraad” (“the sole guiding line”) voor de toekomstige munitieproductie in Mzinga. Hij zegt ook expliciet dat de bepalingen in die documenten veel relevanter, comprehensiever en stringenter zijn dan de condities van de Waalse regering. In het licht van die overtuiging is het niet te zien waarom vanuit het standpunt van het NFP en het NAP de keuze van leverancier dan een verschil zou maken. Zo is er bijvoorbeeld geen enkel beletsel op technisch vlak om kogelhulzen op een assemblagelijns van Russische, Chinese of Indische makelij van de nodige merktekens te voorzien.

Volgens een recente nota van GRIP zijn er slechts drie landen in de wereld met bedrijven die machines voor de productie van munitie van klein kaliber van hoogstaande kwaliteit kunnen leveren aan competitieve prijzen: Frankrijk, Duitsland en België⁹². Duitse leveranciers mogen volgens de geldende reguleringen in hun land de betreffende machines niet leveren aan landen die geen lidstaat zijn van de NATO en de EU⁹³. Hoewel niet gecodificeerd in publiek toegankelijke documenten gelden in Frankrijk soortgelijke restricties inzake het verstrekken van exportlicenties voor transfers van machines voor munitieproductie⁹⁴. Aangezien België op

⁹⁰ Annex 1: Revision 4 2003/06/10 p. 37.

⁹¹ <http://www.tanzania.go.tz/budgetspeech/2005/treasury2005.htm>; n°20,ii.

⁹² H. ANDERS, *Export practices in Germany, France and Belgium on ammunition production equipment*, GRIP, 14 mei 2005, p.1

⁹³ *Ibidem*, p.2.

⁹⁴ *Ibidem*, p.3.

dat vlak coulanter is, zou volgens de auteur van de nota Tanzania zich tot een Belgisch bedrijf hebben gewend⁹⁵.

Een ander argument van Hayuma is dat eigen productie beter te controleren is dan import. Dat argument verliest danig aan gewicht doordat die eigen productie niet gepaard zal gaan met een definitieve stopzetting van de import van 7.62 x 39 mm kogels. Bovendien zegt Hayuma dat import van militair materiaal onder speciale consignatie gebeurt en dat het risico van afwending heel klein is. Het is ook moeilijk te zien waarom de Tanzaniaanse overheid haar import niet zou kunnen beperken tot correct gemarkeerde munitie om die dan te registreren in een databestand.

In het interview van IPIS met Potgieter en Hayuma brengt die laatste ook de hypothese van corruptie ter sprake. De kwestie is natuurlijk louter speculatief, er is geen enkele indicatie dat er een onderhandse betaling met de betreffende transfer zou gepaard gaan. Maar mocht het zo zijn, dan is Hayuma formeel: “Mocht er bij deze transfer corruptie in het spel zijn, dan kan ik er niet achter staan.”

In een recent rapport van de Wereldbank staat in verband met corruptiepraktijken in Tanzania het volgende te lezen⁹⁶:

Corruption ranked as the fifth-greatest problem facing enterprises in Tanzania. About 33 percent of enterprises that did business with the government said that unofficial payments were typically needed to secure a government contract. The median reported payment was about 10 percent of the value of the contract. Furthermore, 35 percent of managers said that informal payments were typically needed to “get things done” in such areas as customs, taxes, licenses, and other government services. The median reported payment in this case was about 0.3 percent of sales. Bribes were also common when obtaining utility connections, applying for import licenses, undergoing inspections (particularly tax inspections), and participating in mandatory meetings with government officials. Micro enterprises appeared to avoid some of the burden of corruption by avoiding contact with bribe-taking institutions.

2.11. Risico van afwending

Het vermelde rapport van David bevat geen inschatting van het risico dat de kogels die met de NL-machines zullen vervaardigd worden, in het illegale circuit zouden terechtkomen in of buiten Tanzania. Zijn analyse beperkt zich tot een eventuele her-export of afwending van de machines. Het risico van afwending van de kogels is nochtans een belangrijk aspect in een afweging van de opportuniteit van de transfer.

Als de machines werkelijk 7 miljoen kogels per jaar zullen produceren, dan zal dit een influx in de regio van de Grote Meren veroorzaken van ruim 200 miljoen kogels van 7.62 x 39 mm kaliber (bij een normale levensduur van de machines van 30 jaar). Vuurwapens van het type Kalashnikov die deze munitie afvuren, vormen een substantieel deel van de SALW-problematiek in de regio⁹⁷. Net als in de Tanzaniaanse regio's Kigoma en Kagera, is de AK-47 in het gebied van de Grote Meren een van de meest prolifererende vuurwapenmodellen⁹⁸.

⁹⁵ Persoonlijke mededeling van de auteur op 20 mei 2005.

⁹⁶ <http://www1.worldbank.org/rped/documents/ICA001.pdf>, p.11

⁹⁷ <http://www.watsoninstitute.org/bjwa/archive/9.1/SmallArms/Eavis.pdf>

⁹⁸ Zie bv.

http://www.irinnews.org/report.asp?ReportID=45483&SelectRegion=Great_Lakes&SelectCountry=DRC

Veelzeggend is bijvoorbeeld de titel van een verzoeningscongres dat vorig jaar in Burundi gehouden werd: Beyond AK-47⁹⁹. Op het feit dat ook een deel van de Gobore vuurwapens in Tanzania 7.62 x 39 mm kunnen afvuren, is boven al geweest (zie: De SALW-problematiek in Tanzania).

Zoals gezegd zijn het beheer en de veiligheid van wapen- en munitiedepots een cruciaal element in de beperking van het risico van afwending. Omtrent de bestaande procedures in Mzinga Factory en depots van leger en politie wensten de vertegenwoordigers van de Tanzaniaanse autoriteiten die IPIS ondervroeg, niet de informatie te verstrekken die nodig is om tot een inschatting te komen. Over depots van de politie zegt Hayuma: “Elke eenheid van de politie heeft zijn eigen depot waar munitie in opgeslagen wordt. De procedures inzake het beheer daarvan staan beschreven in de Police General Order. Dat document is geheim (“classified”).”

Over de militaire depots zeggen verschillende bronnen dat de standaard inzake stockbeheer zeer laag ligt en dat er zeker lekken zijn. Het is echter zeer moeilijk om harde bewijzen te vinden voor gevallen van afwending. Een journalist van de East African zegt in dat verband: “Stilte is de gebruikelijke procedure.” Anderzijds zijn aan IPIS vanwege de Tanzaniaanse overheid ook geen bewijzen geleverd inzake de deugdelijkheid van bestaande procedures en de navolging ervan in legerstocks.

Twee gerapporteerde gevallen van afwending werden door IPIS tijdens de missie nader onderzocht:

IPIS vernam van de East African dat een week voor het begin van zijn missie Radio 1 in Tanzania gemeld had dat er een jaar voordien 58 Gobore verdwenen waren die door de politie in beslag waren genomen. Het bericht was gebaseerd op uitspraken gedaan op een districtsmeeting in Kilombero (regio Morogoro). Meer bepaald was het een *ward councillor* uit dat district die het incident op die meeting gerapporteerd had. De East African belde voor bevestiging naar de *district police commander*. Die was “newly in office” en zei nergens van te weten. Een telefoontje naar de regionale *police commander* leverde dit antwoord op: “Ik weet het niet. Ik was op reis.”

Een ander incident vond plaats op 14 januari 2004 en werd gerapporteerd in East African Procurement News, een zakenblad met hoofdredactie te Kampala¹⁰⁰. De auteur in kwestie was niet meer te traceren maar IPIS ontmoette een journalist die in de periode van het incident samen met Kitama werkte als correspondent in Tanzania voor het betreffende blad. Die bevestigde de juistheid en datum van dit bericht:

Bullets stolen in transit January 14, 2004
DAR ES SALAAM, TANZANIA
— By Joseph Kithama —

A consignment of a variety of bullets which was being transported from Morogoro Bullet Manufacturing Co. of has been stolen on its way to Dar es Salaam. The amounts in the consignment were not established.

Mr. Christopher Shekiondo, the Police Commander for Morogoro was quoted by local press as saying the theft took place a few kilometres from Morogoro District last week.

⁹⁹ http://www.cav2000.org/great_lakes_regional_conf.htm

¹⁰⁰ <http://www.procnews.com/040121/news3.html>

The bullet consignment was being escorted by three staff from the manufacturing company, Mzinga Corporation. Police has put the three members of staff in custody pending formulation of charges against them.

Vorgelegd aan de DCI en voorzitter van het NFP Rajabu, antwoordt hij dat het bericht niet klopt: “It was wrongly reported.” Mchomvu en Hayuma ontkennen het echter niet. Beiden antwoorden: “Accidents can happen.”

Behalve inadequaate stockbeheer is ook corruptie bij leger of politie een factor die afwijking kan veroorzaken. Dat er in Tanzania een breed verbreide corruptie bestaat, valt niet te ontkennen¹⁰¹. Op de meest recente International Corruption Perceptions Index van de NGO Transparency International krijgt Tanzania een score van 2,8/10 waarmee het op dezelfde hoogte staat als Rusland, Mozambique en India¹⁰².

Ook hier dient men uiteraard de nodige reserves te maken. Eventuele vermoedens van corruptiepraktijken bij leger of politie zijn zeer moeilijk hard te maken. Volgende melding in het gezaghebbende maandblad **Africa Confidential** verdient daarom nader onderzoek¹⁰³:

“There are growing business ties between Tanzania’s and Zimbabwe’s elites, particularly over the supplies of arms and military logistics to armed factions in Burundi, Congo-K and Rwanda. Since the late 1990s, Zimbabwean and Tanzanian officers and officials have supplied rebel groups such as Kabora Khossan’s Forces Nationales de Libération (FNL, fighting Major Pierre Buyoya’s regime in Bujumbura) and worked with the Armée de Libération du Rwanda (Alir, fighting General Paul Kagame’s regime in Kigali). Tanzania is an important ally for Zimbabwe in the Congo war: it can supply FNL, Alir and MaiMai groups which are critical to Harare’s and Kinshasa’s battle against the Rwandan and Ugandan armies and local rebel forces in eastern Congo.”

“Alongside military supplies, Tanzanian officials smuggle Congolese diamonds and other precious stones, with Zimbabwean officials and businessmen. Since the Congo war started in 1996, Dar es Salaam has been a key port for trade with both rebels and the Kinshasa government. However, now the Zimbabwean-Tanzanian trade links are growing faster than all the others, prodded by high-level backing in Harare and Dar es Salaam.”

Elders in het artikel staat:

“Yet Tanzania’s covert role in the Congo-Kinshasa war, rampant corruption, rising Islamist unrest on both the mainland and Zanzibar and fast growing gem smuggling are damaging its political credibility.”

Omtrent die rol in het conflict in de DRC vermelden we al de operatie van de SANDF waarin 720 manschappen van de TPDF ontzet werden te Kamina¹⁰⁴:

¹⁰¹ zie bv. <http://tanzania.ms.dk/newsletter/visartikel.asp?id=194>; Ongepubl. Doc. : E.

DAVID, *Avis sur la légalité de l’octroi d’une licence d’exportation d’équipements destinés à fabriquer des munitions et des produits associés en Tanzanie*, n° 39, p. 13;

<http://www1.worldbank.org/rped/documents/ICA001.pdf>

¹⁰² (<http://www.infoplease.com/ipa/A0781359.html>)

¹⁰³ ‘Decision Time in Dar Es Salaam’ uit *Africa Confidential*, 19 april 2002, Vol. 45, n° 8:

“Operation CENTAVO. During the turmoil in the DRC in Aug 98, the Department of Foreign Affairs (DFA) requested the SANDF to evacuate a training team of 720 TPDF members from Kamina in the DRC to Dar es Salaam in Tanzania. The South African Air Force (SAAF) conducted the operation with two Boeing 707s, one C 130 and a Citation. The SAAF deployed a Task Force Headquarters for the operation and the SA Army provided personnel for a Tactical Headquarters in Dar es Salaam. SA Army and Special Forces Brigade elements and two SAMHS medical teams supported the operation. This operation was successfully completed over the period 21 to 25 Aug 99.”

In 2002 zouden gepensioneerde militairen van de TPDF gerecruteerd zijn als huurlingen door de DRC en Oeganda. Dat werd gemeld door de Tanzaniaanse krant The Guardian op 25 juli 2002¹⁰⁵:

“Some retired army officers from the Tanzania People's Defence Forces (TPDF) are currently recruited in armed forces of neighbouring countries. “

“This was revealed before parliament here yesterday by the Parliamentary Sectoral Committee on Defence and Security report read by its chairman, John Malecela. The document states that such recruitment of retired Tanzanian army officers has not been following laid-down procedures. It indicates that batches of retired army officers from the TPDF have been recruited by the Democratic Republic of Congo (DRC) and Uganda or other countries. "It is very dangerous for Tanzania to simply let her retired soldiers to be recruited abroad and be used as mercenaries," reads part of the report. The committee has suggested that for Tanzania to effectively benefit from military experts, the government should prepare a policy on how to utilize retired army officers either within or outside the country. It also noted with concern the incessant military clashes in Burundi and the DRC which are a menace to Tanzania's security.”

Volgens de East African zijn er gevallen bekend van overvallen op militaire wapendepots waar gepensioneerde militairen van de TPDF betrokken waren. De journalisten konden daarvoor echter noch bewijzen, noch persartikels voorleggen.

104

http://www.mil.za/Articles&Papers/AnnualReports/AnnualReport1998_1999/DefenceAdminPro_2.htm:

¹⁰⁵ http://web.archive.org/web/20040608153458/www.cepede.org/art_related.htm

3. Een inschatting van de diplomatieke context

Sluitstuk van dit rapport is een inschatting van de invloed van het dossier rond de mogelijke levering van een productie-eenheid door New Lachaussée aan Tanzania op de rol die België speelt in het gebied van de Grote Meren. Een rondvraag bij experts, vertegenwoordigers van de overheid en de civiele maatschappij in landen die een actieve rol spelen in de vredespolitiek met betrekking tot de Grote Meren lijkt aangewezen. Bedoeling van de enquête is te achterhalen hoe de eventuele toekenning van een licentie door het Waalse Gewest gepercipieerd wordt in het licht van het Grote Merenbeleid van het Federale Ministerie van Buitenlandse Zaken. Een beleid dat gericht is op de ondersteuning van het vredesproces in het gebied van de Grote Meren.

3.1. Toelichting methodologie:

Alle contactpersonen kregen dezelfde summiere vragenlijst. We citeren de antwoorden niet per individuele respondent. De antwoorden die 15 personen gaven (een evenwichtige groep van representatieve stakeholders bestaande uit experts, diplomaten en vertegenwoordigers uit het middenveld) werden in een synthese verwerkt. Het is niet de bedoeling standpunten toe te schrijven aan bepaalde personen of referentiegroepen, wel om een gewogen beeld te schetsen. De uitspraken dienen dus niet aan IPIS toegeschreven te worden.

Alle correspondenten kregen de volgende toelichting:

“Aan IPIS, vzw werd gevraagd een studie te maken over de problematiek van de illegale wapentrafiëken in de regio van de grote meren, en de repercussies voor het Belgisch buitenlands beleid. Aansluitend bij de politieke actualiteit werd de kwestie van de licentie verstrekt door het Waals Gewest aan New Lachaussée voor de levering van een productielijn voor munitie in Tanzania als concreet voorbeeld nader onderzocht. In dit kader leggen wij u graag een vragenlijst voor”.

3.2. Resultaten Bevraging

1. Wat is op dit moment de specificiteit van de Belgische diplomatieke rol in het vredesproces van de Grote Meren?

Er heerst een brede consensus over een specifieke rol van België in de volgende aspecten:

- Rwanda, Burundi en DR Congo zijn voormalige kolonies van België. Ons land draagt hierdoor (hiervoor) een grote verantwoordelijkheid.
- De historische betrokkenheid van België resulteerde in relevante terreinkennis en uitgebreide netwerken ter plaatse. Dit vormt een specifieke capaciteit die complementair is aan de Amerikaanse, Britse en Franse betrachtingen in de regio, die meer op het regionale niveau gericht zijn.
- De positieve bijdrage aan - zelfs voortrekkersrol in - het vredesproces wordt gewaardeerd door alle betrokken partijen en België oogst hiervoor lof.
- De specifieke sterkte van de Belgische rol berust op het lokale niveau op vertrouwen.

België levert inspanningen op verschillende beleidsniveau's:

- Allereerst tracht België in bilateraal overleg (vooral met de voormalige kolonies) en via diplomatieke posten te wegen op de binnenlandse besluitvorming in zaken die het vredesproces betreffen in de respectieve landen.
- België draagt bij aan acties van de Verenigde Naties.
- Als bepleiter van de zaak van de Grote Meren op het Europese niveau valt de rol van België niet te onderschatten.
- In de contacten met de Afrikaanse landen die een beslissende invloed hebben op de leidende klasse in de door conflict getroffen landen

Naast vrede en veiligheid staat ook stabiliteit in de regio hoog op de Belgische agenda.

Het Congolese transitieproces, waarvan het welslagen zal afhangen van de Congolese politici en bevolking zelf, is gebaat bij een actieve Belgische inbreng, maar deze is op zichzelf niet zaligmakend.

2. Wat zijn de gevolgen van een eventuele levering van deze productiecapaciteit van munitie aan de Tanzaniaanse overheid?

2. a. In de feiten ?

Indien België wapencapaciteit zou leveren aan Tanzania, zou dit weinig gevolgen hebben indien de capaciteitslevering dusdanig beperkt is dat ze overeenstemt met de objectieve binnenlandse noden. In de feiten wordt dan enkel Tanzania beïnvloed door die capaciteitslevering. Elk land (ook elk Afrikaans land) heeft het recht op een soeverein beleid, zeker als het over nationale veiligheid gaat. Toch dient opgemerkt dat het in dit geval niet duidelijk is of alle munitie wel in de handen van het militaire- en politieapparaat blijft. Aan de intenties van de Tanzaniaanse overheid wordt niet getwijfeld, maar de capaciteit om deze waar te maken is minder zeker. De controlecapaciteit is niet groot.

Anderzijds dient men realistisch te zijn in de mate van autonomie die men al dan niet wenst te geven aan het betrokken land en/of de regio. Wanneer de EU de Afrikaanse Unie aanmoedigt om meer verantwoordelijkheden te nemen inzake vredeshandhaving, zijn daarvoor onvermijdelijk wapens en munitie vereist. In deze logica zou controle onder supervisie van de Afrikaanse Unie vallen.

Twee respondenten stellen dat niettegenstaande men Tanzania voorstelt als een democratie er nog een lange weg te gaan is. De corruptie in Tanzania is naar hun mening algemeen bekend. Het lijdt volgens deze respondenten geen twijfel dat de geproduceerde munitie uiteindelijk in de regionale conflicten opduikt.

Velen benadrukken het fragiele karakter van sociale cohesie in de huidige transitieprocessen in Burundi en DRC. In het algemeen zijn alle landen in de regio onderhevig aan ethnische spanningen. Elk initiatief dat de aanwezigheid van wapens of munitie in de regio verhoogt, is een slechte zaak. Men dient juist de proliferatie van kleine wapens tegen te gaan. Een directe of indirecte verhoging van het wapenpotentieel in de regio geeft meer kans op bevoorrading van groepen die er op uit zijn plaatselijke regimes, en het vredesproces in het algemeen, te ondermijnen.

Indien, in een latere fase, kogels zullen geëxporteerd worden naar bevriende naties, is het nog maar de vraag of deze in staat zullen zijn de eindgebruiker eenduidig te definiëren en te garanderen.

Eén respondent merkt op dat de nieuwe kogels van de fabriek in Morogoro, als ze al in het illegale circuit terechtkomen, te duur zullen zijn voor rebellen. Die verkiezen het goedkopere materiaal uit het voormalige Oostblok.

Eén respondent merkt op dat in de DRC de context van de grondstoffenproblematiek niet vergeten mag worden. Er gaan geruchten dat in allerhande deals mijnrechten verhandeld worden en dat het er voor de uitbaters op aan komt hier zo weinig mogelijk belastingen op te betalen. Hoe meer chaos, hoe minder controle en sommigen hebben er belang bij dat het conflict bestendig wordt.

Ongeveer de helft van de respondenten twijfelt er - op basis van de gegevens waarover zij beschikken - niet aan dat de kogels Tanzania zullen verlaten en het conflict in de regio mede op deze wijze bestendig zal worden.

In het algemeen zijn de grenzen in de regio zeer poreus, wat er ook onrechtmatig zal verdwijnen, komt in de buurlanden (en verder) terecht.

2. b. Voor het imago van het België in de regio?

De geloofwaardigheid wordt ondergraven. Men moet duidelijk weten dat België in de regio geen dubbele agenda nastreeft. Het lijkt duidelijk dat België een positieve bijdrage wenst te leveren, maar een levering van wapens of munitiecapaciteit aan een (corrupt) land in de regio is in deze onbegrijpelijk.

Specifiek in de DRC zal een levering het vertrouwen in de Belgische diplomatie ernstig schaden.

Dit overstijgt de feiten in zoverre de perceptie in een vertrouwensrelatie een belangrijke rol speelt. De schade is in deze niet te overzien. Alle inspanningen betreffende DDR worden geneutraliseerd.

Enerzijds inspanningen leveren voor het vredesproces in de regio en anderzijds een capaciteit aanleveren waarvan men op voorhand kan inschatten dat ze een negatieve invloed op dit proces zal hebben, is een intern tegenstrijdige houding en getuigt van een weinig consistent beleid.

Indien de geruchtenmolen over illegale wapenstromen (die vorige keer met het geval Eldoret alleszins gefundeerd leek) opnieuw op gang mocht komen, zou dit het Belgische imago in de streek een danige deuk opleveren.

Ook het imago van de Europese landen staat hier op het spel. Er bestaat een Europese gedragscode die deze levering zou afkeuren.

Twee respondenten zien geen imagoprobleem bij levering, aangezien alle waarborgen zouden gekoppeld worden aan de capaciteit die slechts voor de Tanzaniaanse binnenlandse noden zou gelden. Een van deze respondenten ziet een imagoprobleem bij niet levering. De Afrikaanse samenleving blijft immers verstoken van hedendaagse technologie.

3. Is de context van dit dossier vergelijkbaar met deze van Eldoret (Kenya) enkele jaren geleden?

De meeste respondenten lieten deze vraag onbeantwoord.

Eén respondent vindt dat de vergelijking niet opgaat vermits de Kenyaanse overheid een veel slechtere reputatie geniet dan de Tanzaniaanse.

Eén respondent is van mening dat de context van Eldoret anders was omdat het toen om een capaciteit ging die ver boven de eigen Kenyaanse behoeften ging. Daarenboven waren er toen nog geen strenge controlemechanismen voorzien, die nu op voorhand kunnen afgesproken en ingesteld worden.

De vergelijking gaat volgens twee respondenten op. Zij menen dat in dit geval de situatie in aangrenzende buurlanden nog veel delicateser is. Bovendien stelt men dat het « merken » van kogels in het geval Eldoret geen beletsel heeft gevormd voor proliferatie buiten het legale circuit.

Iemand opperde dat men de Tanzaniaanse overheid niet kan afrekenen op fouten van de Kenyaanse overheid.

4. Wat is, de voorgaande elementen in overweging genomen , uw advies aan BUZA?

Enkele respondenten menen dat er geen juiste afweging te maken valt als men alle elementen in overweging neemt. Wanneer de machines niet door België geleverd worden, zullen anderen dit doen. In een doorgetrokken redenering is het misschien niet in het belang van de regio de munitiemachines niet te leveren. Als bijvoorbeeld Chinees materiaal geleverd wordt, zijn er gewoon geen condities. Ook de belangen van de Belgische industrie en werkgelegenheidsargumenten in België dienen verrekend te worden.

De meeste respondenten vinden de levering een slechte zaak. Gezien de preciaire situatie in vele landen en het permanente risico op escalatie verwacht men vooral positieve en constructieve signalen. Men maant aan tot de grootst mogelijke voorzichtigheid. Het concreet advies is: niet leveren. Naast de te vrezen gevolgen op het terrein, worden de inspanningen die België elke dag doet compleet ongeloofwaardig. Een coherent buitenland beleid is in de context van de Grote Meren van vitaal belang.

Een inkadering van dit project in de inter-Afrikaanse inspanningen voor vredeshandhaving is een alternatieve optie. Bij gebrek aan dergelijke geloofwaardige controle of omkadering: een negatief advies.

Twee respondenten pleiten voor een pragmatische houding i.p.v. een principiële: maak een beslissing afhankelijk van de gevraagde kalibers en doe een jaarlijkse controle. Vergunning kan verleend worden mits beperkte capaciteit overeenkomstig de eigen Tanzaniaanse behoeften en het voorzien van een sterk controlemechanisme volgens Europese normen.

Eén respondent stelt concrete acties voor. De wijzigingen in de aanvraag bij de dienst Delcredere zijn gebeurd door het indienen van bijlagen, terwijl indiening van een nieuw dossier de geijkte weg diende te zijn. Het dossier dient opnieuw ingediend te worden. De minister van Buitenlandse Zaken beschikt in de raad van bestuur van de Delcredere dienst over een vetorecht, wat op dat moment gebruikt kan worden.

4. Aanbevelingen aan het Federale Ministerie van Buitenlandse Zaken van België

4.1. Context: exportlicentie en condities

Op 6 januari 2005 ondertekende de Waalse minister van Buitenlandse Betrekkingen, Marie-Dominique Simonet, een exportlicentie voor de transfer van munitiemachines van het Waalse bedrijf New Lachaussée naar Tanzania. De minister baseerde zich voor die beslissing ondermeer op een gunstig advies van prof. Internationaal Recht Eric David.¹⁰⁶ Op 24 maart 2005 schortte het Waalse Gewest de exportlicentie op voor een periode van drie maanden en trok de licentie in voor productielijnen waarop andere kalibers dan 7.62 x 39 mm kunnen vervaardigd worden.

Volgende condities zijn tot op heden gekoppeld aan de licentie:

1. La capacité de la ligne de production ne sera pas supérieure à celle de l'ancienne ligne. En outre, la capacité de cette ligne servira à couvrir uniquement les besoins internes de la Tanzanie. Un expert désigné par la Ministre compétente sera chargé de vérifier cette première condition;
2. Le démantèlement de l'ancienne ligne de production se fera sous la supervision de la firme belge New Lachaussée. Un expert, désigné par la Ministre compétente, vérifiera la réalité de cette opération de démantèlement ;
3. L'acheteur, le Ministère de la Défense tanzanien, conformément au certificat de « end user » s'engage à ne pas réexporter ni l'équipement acheté, ni les productions qui en découlent ;
4. Un marquage permettant d'assurer la traçabilité des lots de munitions produits sera effectué de manière à ce que ces lots répondent aux conditions fixées à l'article 7, a), du protocole de Nairobi, protocole signé par la Tanzanie le 21 avril 2004 et qui s'applique aux armes légères et de petit calibre, à savoir :
 - a. le nom du fabricant ;
 - b. le pays ou endroit de fabrication ;
 - c. numéro de série

Bemerkingen bij de condities van de licentie:

* Conditie 1 bevat geen duidelijke omschrijving van het begrip “productiecapaciteit” wat het moeilijk maakt om de naleving van de conditie te verifiëren. De betreffende productielijn van NL heeft een theoretische capaciteit van 120 stuks/minuut (zie boven). Men kan echter ook het rendement van de productielijn, uitgedrukt in percentages, in de definitie van productiecapaciteit onderbrengen. De Tanzaniaanse overheid hanteert een cijfer van 7 miljoen kogels/jaar (zie boven). De capaciteit van de huidige productielijn in Mzinga Factory zou volgens de Tanzaniaanse overheid oorspronkelijk 7 miljoen kogels/jaar zijn geweest, maar is teruggebracht door sleet tot 1 miljoen kogels/jaar (zie

¹⁰⁶ Avis sur la légalité de l'octroi du licence d'exportation d'équipements destinés à fabriquer des munitions et des produits associés en Tanzanie, 4 jan. 2005

boven). De nieuwe machines zullen volgens de Tanzaniaanse overheid dus de productie van 7.62 x 39 mm kogels verzeenvoudigen.

* Conditie 1 vereist een bepaling van de binnenlandse behoefte aan 7.62 x 39 mm munitie in Tanzania. Volgens de Tanzaniaanse overheid bedraagt die 10 miljoen kogels/jaar (zie boven). Gezien het voorgaande impliceert dit dat Tanzania bovenop de geplande eigen productie 3 miljoen 7.62 x 39 mm kogels dient te importeren. De conditie bevat geen bepaling inzake een plafonnering tot 3 miljoen/jaar van de toekomstige import van de betreffende munitie.

* Bedoeling van conditie 3 is ondermeer om de garantie te verkrijgen dat de kogels die vervaardigd zullen worden met de machines van NL, niet geëxporteerd zullen worden. De conditie bevat geen bepaling inzake “onvrijwillige export”. Behalve via formele exportprocedures kunnen de kogels mogelijk door afwijking de Tanzaniaanse grens overgaan. Die mogelijkheid dient nader onderzocht te worden. Een belangrijk element inzake afwijking zijn veiligheid en beheer van stocks, zowel in Mzinga Factory als in de munitiedepots van de ontvangers. Ook procedures en praktijken inzake munitietransfers binnen Tanzania (van Mzinga naar depots; tussen depots) dienen onderzocht te worden.

* Conditie 3 bevat geen bepaling over aanwending van de munitie van Mzinga door Tanzaniaanse strijdkrachten buiten het eigen grondgebied. De TPDF was eind jaren '90 actief betrokken bij het conflict in de DRC. In augustus '99 werden er te Kamina 720 Tanzaniaanse soldaten ontzet door de South African National Defence Force (zie boven).

* Bij conditie 4 dient aangestipt dat het naleven ervan heel moeilijk gecontroleerd kan worden. Men kan een lot kogels vervaardigen zonder merkteken, of op een bepaald tijdstip ophouden met markeren. Traceerbaarheid van munitie vereist bovendien een reeks procedures die naar behoren moeten worden uitgevoerd. Het is moeilijk te zien hoe en door welke instantie de naleving van deze zware conditie gedurende de volledige levensduur van de machines kan worden gecontroleerd.

4.2. Concrete aanbevelingen

Een buitenlandse beleid dat gericht is op de ondersteuning van het vredesproces in het gebied van de Grote Meren kan getoetst worden aan enkele internationaal erkende richtlijnen voor conflicttransformatie: humanitaire aspecten, de eerbiediging van mensenrechten, verantwoordelijkheidszin, partnerschap en aandacht voor institutionele omkadering. Deze vormen het impliciete referentiekader van deze aanbevelingen.

1) Gezien het actuele dossier (New Lachaussée/Tanzania) een levering van productiecapaciteit van munitie betreft, en niet de levering van afgewerkte producten, is extra voorzichtigheid aangewezen. De impact van deze levering kan, indien negatieve ontwikkelingen zich voordoen, nefast zijn.

2) In acht genomen dat:

- de voorziene productiecapaciteit in Morogoro ruimschoots de legitieme noden van het Tanzaniaanse overheidsapparaat overtreft;
- er op dit moment geen bewijs is dat er in Tanzania effectieve controlemechanismen inzake stockbeheer of distributie bestaan

- de geformuleerde condities op geen enkele wijze afdwingbaar zijn en bijgevolg geen harde garanties kunnen bieden;

meent IPIS dat de levering van productie-eenheden voor munitie door New Lachaussée of anderen aan Tanzania op dit moment niet opportuun is.

3) Art 4 van de Belgische wapenwet in overweging genomen dient het Federale Ministerie van Buitenlandse Zaken in deze haar volle verantwoordelijkheid te nemen. *Art 4: Elke aanvraag tot het verkrijgen van een uitvoer- of doorvoervergunning wordt verworpen indien, met betrekking tot de toestand in het land van bestemming, blijkt dat de uitvoer of de doorvoer in ernstige mate strijdig zou zijn met de externe belangen van België of met de internationale doelstellingen die België nastreeft en meer in het bijzonder zou bijdragen tot een klaarblijkelijke schending van de rechten van de mens.*”

4) Het lijkt bovendien aangewezen dat de deelstaten - die de licentievergunnende overheden zijn - zich tevens bij het ministerie van Buitenlandse zaken informeren over de opportuniteit van vergunning vóór zij licenties toekennen. Art 4 van de Belgische wapenwet, rechtvaardigt de idee van een gestructureerd en anticiperend overleg in deze materie. Vanuit de eigenheid van haar opdracht ligt het initiatief tot dit overleg bij het Federale Ministerie van Buitenlandse Zaken.

5) België wordt gewaardeerd in de rol die het opneemt in de regio van de Grote Meren. Het imago van België als ‘honest broker’ is niet gebaat bij dubbele signalen. Enerzijds een discours hanteren dat vrede in de regio bepleit en anderzijds een capaciteit aanleveren die munitie overschotten kan genereren die op hun beurt inefficiënt beheerd worden, getuigt niet van een coherent beleid.

6) In een Europese context bestaat een strikte gedragscode. Een toetsing aan de criteria van deze gedragscode levert een negatieve evaluatie van de geplande uitvoer op. Een eenduidig normatief kader is aanwezig en de Duitse en Franse overheden geven dit gestalte in een strikt vergunningsbeleid inzake de uitvoer van productiecapaciteit. België zou dezelfde standaarden moeten hanteren.

7) Het Nairobi secretariaat dient institutioneel verder uitgebouwd te worden. Het secretariaat is het coördinatieorgaan voor de implementatie van de Nairobi verklaringen en de Nairobi protocollen, maar zou de status moeten krijgen van voornaamste regionaal orgaan (voor het gebied van de Grote Meren en de Hoorn van Afrika) om de problematiek van kleine en lichte wapens aan te pakken. Via het secretariaat en nationale actieplannen kunnen nationale staten de verspreiding van lichte en kleine wapens op een geïntegreerde manier benaderd en gecontroleerd worden.

Bijlage 1

A. Defence and security in Tanzania

1. Current annual defence budget. Projected budget until 2010.
2. Updated statistics on armed forces (military and police force):
 - a. Total number of military (active and reserves) and police personnel. Specification per army and police unit.
 - b. Type and calibre of small arms and light weapons (SALW) in use by armed forces. Specification per army and police unit.
 - c. Total number of SALW (per type) in use by armed forces. Specification per army and police unit.
 - d. Total number of SALW (per type) in armed forces arsenal. Specification per army and police unit.
 - e. Quantification of current annual need for ammunition (per calibre) by armed forces. Specification per army and police unit.
3. Passed (2000-2005) and projected statistics (2005-2010) for points mentioned under A 2 a-e.
4. Government bodies responsible for defence and security policy.
5. Hierarchy, competences and principal mandataries of A 4.
6. Current and planned for mechanisms, procedures and safety measures regarding storage of SALW and ammunition of armed forces.

B. Defence industry in Tanzania

1. Identification of SALW and ammunition production units.
2. Updated statistics per production unit:
 - a. Production for armed forces
 - i. Types of SALW produced.
 - ii. Total number of SALW produced (per type).
 - iii. Calibres of ammunition produced.
 - iv. Total number of ammunition (per calibre) produced.
 - v. Ammunition production capacity per calibre.
 - b. Commercial production:
 - i. Types of SALW produced and sold.
 - ii. Total number of SALW produced (per type) and sold.

- iii. Calibres of ammunition produced and sold.
 - iv. Total number of ammunition (per calibre) produced and sold.
 - v. Ammunition production capacity per calibre.
- 3. Passed (2000-2005) and projected statistics (2005-2010) per production unit for points mentioned under B 2 a-b.
- 4. Description of day-to-day running of the production units.
- 5. Financial information per production unit:
 - a. Annual accounts of production units 1998-2005.
 - b. Present capital structure of production units with identification of shareholders.
 - c. Viability studies/ business plans/forecasts of production units.
 - d. Details on management and employees of production units:
 - i. Management structure.
 - ii. Organisational structure.
 - iii. Number of managers and employees.
 - iv. Wages of managers and employees.
 - v. Number and ranks of military staff.
 - e. List of selling points for commercial products.
 - f. Current market prices of privately sold SALW and ammunition by production units. Specification per type/calibre.
 - g. Economic impact of commercial production on production units.
- 6. Detailed description of organs, mechanisms and procedures currently in place regarding the control and supervision of the defence industry.
- 7. Eventual projected (2005-2010) changes and modifications in B 4-6.
- 8. Detailed description of permit or license system in place in connection to brokering, selling and purchasing of SALW and ammunition by private sellers/buyers.
- 9. Updated assessment of operational capacity of B 6.

C. Mzinga Corporation

- 1. All points mentioned under B 2-5 (if not yet covered).
- 2. Detailed description per SALW type and ammunition calibre of manufacturing processes, stockpile management and distribution procedures to armed forces and commercial selling points.
- 3. Projected (2005-2010) changes or modifications of C 2.

4. Present control and monitoring organs, procedures and mechanisms regarding C 2.
5. Projected (2005-2010) changes or modifications of C 4.

D. SALW circulation in Tanzanian population

1. Updated and projected (2005-2010) statistics on SALW proliferation:
 - a. SALW and ammunition possession per region. Specification per SALW type and ammunition calibre.
 - b. SALW related crime per region.
 - c. Firearm licensing per region.
 - d. Local manufacturing (“home-made”) of firearms per region. Specification per SALW type and matching ammunition calibre.
2. Updated statistics of SALW impact on crime and conflict.
3. Updated statistics on the causal relation between private selling points of SALW/ammunition and the problem of the proliferation of SALW.
4. Current and projected (2005-2010) controlling and monitoring organs, operational agencies and policies dealing with the problem of the proliferation of SALW.
5. Updated assessment of operational capacity of D 4.

E. Imports/exports/transits of SALW and ammunition to/from Tanzania

1. Passed (2000-2005) and projected (2005-2010) statistics on SALW and ammunition exports:
 - a. Types of SALW imported/exported/transited.
 - b. Total number of SALW imports/exports/transited (per type).
 - c. Calibres of ammunition imported/exported/transited.
 - d. Total number of ammunition (per calibre) imported/exported/transited.
 - e. Import/export/transit of technology related to SALW and ammunition.
 - f. Import/export value of E 1 a-e (in US \$).
 - g. Specification of E 1 a-f per country of origin/destination.
2. Passed (2000-2005) and projected (2005-2010) statistics on SALW and ammunition imports destined for: 1. armed forces; 2. commercial distribution
3. Current licence system regarding export of SALW, ammunition and SALW related technology.
4. Control and monitoring agencies, procedures and policies regarding import/export/transits of SALW, ammunition and SALW related technology.
5. Updated assessment of border control capacity.

F. Legislation and regulations regarding SALW in Tanzania

1. Updated chronology of endorsement/ratification of the Nairobi Protocol for the Prevention, Control and Reduction of SALW in the Great Lakes Region and Horn of Africa.
2. Updated chronology of endorsement/ratification of the SADC Protocol on the Control of Firearms, Ammunition and Other Related Materials.
3. Current and projected national legislation and regulations regarding SALW in all its aspects.
4. Updated assessment of effectiveness of the current national legislation and regulations to deal with the problem of SALW in all its aspects.
5. Current implementation status of Article 3 a. and c. of the Nairobi Protocol.
6. Updated assessment of the operational capacity of national law enforcement agencies regarding the problem of SALW.

Bijlage 2

Wet betreffende de in-, uit- en doorvoer van [en de bestrijding van illegale handel in] <wapens>, <munitie> en speciaal [voor militair gebruik of voor ordehandhaving] dienstig materieel en daaraan verbonden technologie. (W 2003-03-25/49, art. 2, 002; Inwerkingtreding : 17-07-2003) (W 2003-03-26/73, art. 4, 002; Inwerkingtreding : 17-07-2003, met bijzonderheden in de wijzigende beschikking)

Art. 4. <W 2003-03-26/73, art. 2, 002; Inwerkingtreding : 17-07-2003; een wijziging van art. 4 bij W 2003-03-25/49, art. 6, trad nooit in werking> § 1. Elke aanvraag tot het verkrijgen van een uitvoer- of doorvoervergunning bedoeld in deze titel wordt verworpen indien :

1° blijkt dat de uitvoer of de doorvoer in ernstige mate strijdig zou zijn met de externe belangen van België of met de internationale doelstellingen die België nastreeft;

2° de verlening strijdig is met de internationale verplichtingen van België en zijn verbintenissen om wapenembargo's van de Verenigde Naties, van de Organisatie voor de Veiligheid en de Samenwerking in Europa en van de Europese Unie te doen naleven;

3° de nationale veiligheid van de lid-Staten van de Europese Unie, van de gebieden waarvan een van de lid-Staten de buitenlandse betrekkingen behartigt, alsmede van bevriende landen of bondgenoten in het gedrang komt;

4° er voldoende aanwijzingen bestaan dat in het land van bestemming :

a) de uitvoer of doorvoer bijdraagt tot een klaarblijkelijke schending van de mensenrechten, er een duidelijk risico bestaat dat de beoogde uitvoer gebruikt wordt voor binnenlandse onderdrukking of waar vast staat dat kindsoldaten ingezet worden in het geregeld leger. Er wordt zeer zorgvuldig te werk gegaan wanneer per geval en rekening houdend met de aard van het materieel, vergunningen worden afgegeven voor landen waar door de terzake bevoegde instanties van de Verenigde Naties, de Raad van Europa of de Europese Unie ernstige schendingen van de mensenrechten zijn geconstateerd;

b) de uitvoer gewapende conflicten uitlokt of verlengt, bestaande spanningen of conflicten in het land van eindbestemming verergert of in geval van burgeroorlog in het betrokken land. Hierbij dient te worden nagegaan wat de aard is van de spanningen, het conflict of de burgeroorlog en de verantwoordelijkheden ervoor zodat voldoende steun kan worden verleend aan democratische regimes wiens bestaan bedreigd wordt;

c) de uitvoer bijdraagt tot een duidelijk risico dat het ontvangende land het bedoelde materieel voor agressie jegens een ander land gebruikt of er kracht mee wil bijzetten aan territoriale aanspraken;

d) het terrorisme en de internationaal georganiseerde criminaliteit wordt gesteund of aangemoedigd;

e) ernstig gevaar bestaat voor afwending binnen het land of het land bewezen heeft de clause van niet-wederuitvoer niet na te leven.

§ 2. Er wordt rekening gehouden met de technische en economische capaciteit van het ontvangende land, de legitieme behoeften van een land inzake veiligheid en defensie en de wenselijkheid deze te voldoen met zo gering mogelijke aanwending van menselijk en economisch potentieel voor bewapening.

Art. 4bis. <Ingevoegd bij W 2003-03-26/73, art. 3; Inwerkingtreding : 17-07-2003> België verspreidt langs diplomatieke weg details over vergunningen die geweigerd worden op grond van de gedragscode van de Europese Unie betreffende wapenuitvoer voor militair materieel en licht daarbij toe waarom de vergunning is geweigerd. Voor de mededeling van de details wordt gebruik gemaakt van het model in bijlage A van de Europese gedragscode.

Bijlage 3

THE STATUS QUO/POSITION OF MZINGA CORPORATION IN MANUFACTURING WEAPONS, AMMUNITIONS SMALL ARMS AND LIGHT WEAPONS AND OTHER RELATED MATERIALS AS REQUESTED BY TASK FORCE:

In our oral interrogation with the General Manager of Mzinga corporation together with his immediate supporting staff has revealed the following information as requested in the letter seriation:-

a. **Manufacturing Weapons:**

Mzinga corporation does not manufacture weapons, Mzinga corporation has been licensed to Import and sell weapons and ammunition for civilian use according to the applicable laws of this country. Thus it i.e possible for those who will be dispossessed Muzzle loading goes to buy replacing guns from Mzinga corporation.

b. **Record keeping and Tracing:**

All products manufactured at Mzinga corporation are marked and properly coded to distinguish them from other manufactures. And other products received by Mzinga corporation from foreign countries are normally bearing special marks in accordance with International laws.

c. (i). Mzinga corporation is manufacturing ammunition, 12 bore for shotgun that is sold in the country. And deliberate efforts are being made to secure markets in the neighboring countries of Kenya, Uganda, Zambia, Rwanda, Burundi, Democratic Republic of Congo and Mozambique.

(ii). All laws and regulations relating to the business of weapons, ammunition and blanks are followed in accordance with Arms and ammunition Act 1991 and Explosive Act 1963 in order to control and to see to it that the materials don't land to wrongful environment and harmful hands.

d. **Distribution and Disposal:**

Mzinga corporation has the ability to destroy and refurbish all weapons that are through not useable or that are worn out. They can destroy and obtain the steel for other use. The Mzinga corporation can make such destruction up to

ten tons a day.

NB: They are requesting the Task force to consult them or give information of anything touching their corporation so that may not be left behind. They will be ready to attend any meeting upon request.

Prepared and submitted by :-

Capt A. A. Komba – Member Task Force

Inspector B. Majaliwa – Secretariat Task Force